[2013] 1 S.C.R. 814

ମେସର୍ସ କଳିଙ୍ଗ ମାଇନିଂ କର୍ପୋରେସନ୍

ବନାମ

ଭାରତ ସଂଘ ସରକାର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

(ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1013/2013)

07 ଫେବୃଆରୀ, 2013

[ସୁରିନ୍ଦର ସିଂ ନିଜ୍ଜାର ଏବଂ ଏଚ୍.ଏଲ୍. ଗୋଖଲେ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ପୂର୍ବ ନ୍ୟାୟ:

ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ - ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ - ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ - ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଖାରଜ - ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପୁନର୍ବାର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉତ୍ଥାପନ - ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା: ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦାବି ପୂର୍ବ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଦ୍ୱାରା ବାଧିତ ବୋଲି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ଯୁକ୍ତିକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି - ପରବର୍ତ୍ତୀ ରାୟରେ ହୋଇଥିବା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ, ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ପୁନର୍ବାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ କାରଣ ଏହା ପକ୍ଷ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚୂଡ଼ାନ୍ତତାରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି - ରାୟ - ରାୟର ଚୂଡ଼ାନ୍ତତା ।

ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମାବଳୀ, 1960:

ନିୟମ 25-A - ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା: କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହେବାର ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ରହିଛି ।

ପ୍ରଶାସନିକ ଆଇନ:

ଶୁଣାଣିର ସୁଯୋଗ - ଖଣି ଲିଜ୍ -ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଜଣେ ଭିନ୍ନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶୁଣାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇଥିଲା ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରି ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନୀତି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ଅଭିଯୋଗ - ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା: ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ/ଅର୍ଦ୍ଧ ନ୍ୟାୟିକ ଆଦେଶର ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କେବଳ ଆଇନର ତ୍ରୁଟି କିମ୍ବା

ମୌଳିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ - ଯେତେବେଳେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ, ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାକୁ ପୁନର୍ବାର ତର୍ଜମା କରିପାରିବେ ନାହିଁ - ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ, ଆଦେଶଟି ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣିଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ରିପୋର୍ଟର ଅବିକଳ ପୁନଃସ୍ଥାପନ ଥିଲା ଏବଂ ଏହା କେବଳ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ହୋଇଥିଲା - ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅନୁଷ୍ଠାନଗତ ଶୁଣାଣିର ଏକ ମାମଲା - ଆଦେଶ କୌଣସି ଆଇନଗତ କିମ୍ବା ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଅଦୃଢତାର ଶିକାର ହୋଇନାହିଁ- ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା ।

ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା **20.7.1965** ତାରିଖର ଅଧିସୂଚନାର ଉତ୍ତରରେ, ଆବେଦନକାରୀ, ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10** ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ଅଧିସୂଚିତ ଅଞ୍ଚଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । **8.6.1973** ରେ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସମସ୍ତ ଆବେଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ । ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10** ଏକ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ **(**ଓଜେସି ନମ୍ବର **829/1978)** ଦାଖଲ କରିଥିଲେ, ଯାହା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା **4.9.1987** ରେ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଶୁଣାଣିର ସୁଯୋଗ ଦେବା ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଏହି ମାମଲାର ପୁନର୍ବିଚାର କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । **10.9.1987** ରେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10**ଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10** ଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ, ଯାହାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

8.4.1999 ରେ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10** ଙ୍କର ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିଶକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ **2.7.2001** ତାରିଖର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10**ଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ, ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଆବେଦନ ସମାପ୍ତ ହୋଇ ନଥିଲା । ଉକ୍ତ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର ହୋଇଥିବା **SLP** ନଂ **13556/2001** କୁ **24.8.2001** ରେ ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ପରିଶେଷରେ, **27.9.2001** ତାରିଖର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା, ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10** ଙ୍କର ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର

କରାଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ଓ. ସି. ଜେ. ସଂଖ୍ୟା **3662/2002** ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ସାଲିଗ୍ରାମ ଖିରୱାଲଙ୍କ ମାମଲାରେ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ଏବଂ ଏହା ଯେ ନିୟମ **25-A** ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଥିଲା । ତେବେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ ନିଜ ଅଧିକାରରେ ଏକ ନୂତନ ଆବେଦନ କରିବାକୁ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବେ । ସାଲିଗ୍ରାମଙ୍କ ମାମଲାରେ ରାୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଆବେଦନର ଗ୍ରହଣୀୟତା ବିଷୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ପ୍ରାଥମିକ ଆପତ୍ତି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଜର **3.8.2007** ତାରିଖର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ **24.8.2001**ରେ ପୂର୍ବର **SLP** ସଂଖ୍ୟା **13556/2001** ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ସି. ଏ. ସଂଖ୍ୟା **1013/2013**ରେ **31.8.2007** ତାରିଖର ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ । ଶେଷରେ, ଓ. ସି. ଜେ. ସଂଖ୍ୟା **3662/2002**କୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ **24.11.2008**ରେ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ଆବେଦନକାରୀ ଉକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ସି.ଏ. ସଂଖ୍ୟା **1014/2013**ରେ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ ।

ସି.ଏ. ନଂ. **1013/2013**ରେ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନଟି ଥିଲା:ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା **11,537/1999**ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ **2.7.2001** ତାରିଖର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. ର **24.8.2001** ତାରିଖରେ ଖାରଜ ପୂର୍ବ ନିର୍ଣ୍ଣୟର ନୀତିକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବ କି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା **3662/2002**ରେ ବିଚାରାଧୀନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ମୃତ-ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଅବୈଧ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିବ । ସି. ଏ. ନଂ. **1014/2013**ରେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନୀତି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି **27.9.2001** ତାରିଖର ଆଦେଶ ପାରିତ କରାଯାଇଥିଲା, କାରଣ ଯୁଗ୍ମ ସଚିବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଉପ-ସଚିବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦେଶ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା, ଯିଏ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ ଶୁଣିନଥିଲେ ।

ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରି ନ୍ୟାୟାଳୟ

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲେ: **1.1.** ଏହା ଏକ ନଥିର ବିଷୟ ଯେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10** ଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନ ଉପରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଯଥାର୍ଥ ଶୁଣାଣି କରାଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10**ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ତଥ୍ୟରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଣାଣିରେ, ଆବେଦନକାରୀ **10** ନମ୍ବର ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ସ୍ଥିତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ଉଠାଇନଥିଲେ । ତେଣୁ, ସ୍ପଷ୍ଟତଃ, ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାନିତ ହେବା ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10**ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିର ଗ୍ରହଣୀୟତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇଥିଲା ।

1.2. ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଓ.ଜେ.ସି. ନମ୍ବର **4316/1990**ରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10** ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ଉକ୍ତ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନର ରାୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏକ ସମୀକ୍ଷା ଆବେଦନ ମାଧ୍ୟମରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ କିମ୍ବା ଏକ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଆବେଦନ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏହାକୁ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହା ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ଥିଲା ଯେତେବେଳେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10**ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ନ୍ୟାୟିକ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦାବି ପୂର୍ବ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଦ୍ୱାରା ବାଧିତ ହୋଇଛି ବୋଲି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ଆବେଦନକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ସାଲିଗ୍ରାମ ମାମଲାର ରାୟ ପରେ ମଧ୍ୟ, ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନ ସହିତ ଆଗକୁ ବଢିବା ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା **10** ଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ପୁନର୍ବାର ଉନ୍ମୁକ୍ତକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ଏହା ଆନ୍ତଃ-ପକ୍ଷ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇସାରିଛି । ଏହା କେବଳ ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବ ବୋଲି ସାଲିଗ୍ରାମ ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣ୍ଡ **25A** ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ପୁନର୍ବାର ଆରମ୍ଭ କରିବା ଉପରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ ନାହିଁ । **1950** ଦଶକରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମକଦ୍ଦମାର ଇତିହାସକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଶେଷରେ ଏହା ଉପରେ ଏକ ଅନ୍ତିମ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଥିଲେ ।

ସାଲିଗ୍ରାମ ଖ୍ରିରୱାଲ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ **2003 (3) Suppl. SCR 522 = (2003) 7 SCC 689;** *ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ହେମନ୍ତ କୁମାର ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* **1963 Supp (2) SCR 542 ଏବଂ** *ମୋହନଲାଲ ଗୋଏଙ୍କା ବନାମ ବିନୋୟ କିଶନା ମୁଖାର୍ଜୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* **1953 SCR 377 - ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

1.3. ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେବଳ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ଉପରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆପତ୍ତି ଖାରଜ କରିନଥିଲେ, ବରଂ ଉକ୍ତ ରାୟରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଏସ୍. ଏଲ୍.ପି. ମଧ୍ୟ ଖାରଜ ହୋଇଥିଲା । ଯଦିଓ, କଡାକଡି ଭାବେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. ର ଖାରଜ ଫଳରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଦେଶରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟର ବିଲୟନ ହେବ ନାହିଁ, ଏହାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ମାମଲାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତଥ୍ୟ ଉପରେ ତାହାକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି କରିନଥିଲେ । ଶେଷରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଏହି ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତଥା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିବାକୁ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଆଇନଗତ ଅଧିକାରୀର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ।

ଦ ଚାମ୍ବର ଅଫ୍ କଲର୍ସ ଆଣ୍ଡ କେମିକାଲ୍ସ (ପି) ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ ତ୍ରିଲୋକ ଚାନ୍ଦ ଜୈନ **(1973) 9 DLT 510 Para 6;** *ତାଲେବ ଅଲ୍ଲୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ ଅବଦୁଲ ଅଜିଜ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* **AIR 1929 Cal 689 Para 38,** *ଏବଂ ଶାହ ବାବୁଲାଲ୍ ଖିମଜୀ ବନାମ ଜୟାବେନ୍ ଡି. କାନିୟା ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* **(1981) 4 SCC 8;** *ମଥୁରା ପ୍ରସାଦ ବାଜୁ ଜୟସୱାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଡୋସିବାଇ ଏନ୍. ବି. ଜୀଜୀଭୟ* **1970 (3) SCR 830 = (1970) 1 SCC 613,** *ନନ୍ଦ କିଶୋର ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ* **1995 (4) Suppl.SCR 16 = 1995 (6) SCC 614,** *ସୁଶୀଲ କୁମାର ମେହେଟ୍ଟା ବନାମ ଗୋବିନ୍ଦ ରାମ ବୋହରା (ମୃତ) ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ* **1989 (2) Suppl.SCR 149 = 1990 (1) SCC 193**, *ଏବଂ କୁନ୍ହାୟାମଦ୍ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ କେରଳ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* **2000 (1) Suppl. SCR 538 = 2000 (6) SCC 359;** *ପି. ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ କାନୋରିଆ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* **2001 (1) SCR 559 = 2001 (2) SCC 549;** *ସି. ବୁଚି ଭେଙ୍କଟାରାଓ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* **1972 (3) SCR 665 = 1972 (1)**

SCC 734; *ଶାନ୍ତି ଦେବୀ ବନାମ ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ* **1999 (5) SCC 703;** *ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ ମହମ୍ମଦନାୟାର ଖଲିଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* **2000 (9) SCC 252;** *ଏବଂ ସତ୍ୟଧାନ ଘୋଷାଲ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଦେଓରାଜିନ ଦେବୀ (ଶ୍ରୀମତୀ) ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* **1960 SCR 590 = AIR 1960 SC 941 - ଉଦ୍ଧୃତ ।**

<u>ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1014/2013</u>

2.1. ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ସ୍ଥିର ହୋଇଛି ଯେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ/ଅର୍ଦ୍ଧ ନ୍ୟାୟିକ ଆଦେଶର ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କେବଳ ଆଇନର ତ୍ରୁଟି କିମ୍ବା ମୌଳିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ । ଯେତେବେଳେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ, ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାକୁ ପୁନର୍ବାର ତର୍ଜମା କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଜର ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗରେ ଏକ ପୁନର୍ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରେ ନାହିଁ । କେବଳ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଶାସନିକ/ଅର୍ଦ୍ଧ ନ୍ୟାୟିକ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିବା ଫଳାଫଳ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ ନଥାଏ କିମ୍ବା ଏତେ ଅଯୌକ୍ତିକ ହୋଇଥାଏ ଯେ କୌଣସି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପଲବ୍ଧ ସାମଗ୍ରୀ ଆଧାରରେ ଏପରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚି ନଥାନ୍ତେ ଯେ ଏହା ଉପରେ ଅଦାଲତ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ଯଥାର୍ଥ ହେବ । ଯଦିଓ ତାହା ଭ୍ରମାତ୍ମକ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ, ତଥାପି ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷାର ପରିସର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଏବଂ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ନୁହେଁ ।

ଟାଟା ସେଲୁଲାର ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ **1994 (2) Suppl. SCR 122 = 1994 (6) SCC 651- ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।**

2.2. ବର୍ତ୍ତମାନ ମାମଲାରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମଗ୍ର ନଥିକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଇଛନ୍ତି ଯେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପ୍ରକ୍ରିୟା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ । ନଥି ସୂଚିତ କରେ ଯେ ଯୁଗ୍ମ ସଚିବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୁଇ ଦିନ ପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ **28.8.2001** ଏବଂ **13.9.2001** ରେ ଏହି ମାମଲାର ଶୁଣାଣି କରାଯାଇଥିଲା । ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଦାବିର ସମର୍ଥନରେ କୌଣସି କାଗଜପତ୍ର ଏବଂ ଲିଖିତ ଉପସ୍ଥାପନ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତିର ପରିସମାପ୍ତି ପରେ ଯୁଗ୍ମ ସଚିବ, ଯିଏ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣିଥିଲେ, **19** ପୃଷ୍ଠାର ପ୍ରବାହୀ ଟିପ୍ପଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ

କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହାକୁ **17.9.2001** ରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଦସ୍ତଖତ କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ ବାସ୍ତବରେ ଏହା ହେଉଛି ସେହି ରିପୋର୍ଟ ଯାହାକୁ **18.9.2001** ରେ ସଚିବ ଏବଂ **25.9.2001** ରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ଅନୁମୋଦନ କରାଯାଇଥିଲା । **27.9.2001** ତାରିଖର ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶ, ବାସ୍ତବରେ, ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣିଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ରିପୋର୍ଟ/ଟିପ୍ପଣୀର ଏକ ଅବିକଳ ନକଲ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ କେବଳ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନକୁ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ଉପ ସଚିବଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆଦେଶରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରାଯାଇଛି ।

2.3. ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି, ତାହା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ ପାଇଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନୀତି ଏବଂ ମାନଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକର ବିପରୀତ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଣି କରିନଥିବା ଜଣେ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ପାରିତ ହୋଇଥିବାରୁ **27.9.2001** ତାରିଖର ଆଦେଶ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନଗତ ଶୁଣାଣିର ମାମଲା ।

ପ୍ରଦ୍ୟୁତ କୁମାର ବୋଷ ବନାମ କଲିକତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମାନ୍ୟବର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି, **1955 (2) SCR 1331** - ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ଲୋକାଲ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ବୋର୍ଡ ବନାମ ଆର୍ଲିଜ୍ **(1915) AC 120** - ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

2.4. ଆଇନର ସ୍ଥିରୀକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ **27.9.2001** ତାରିଖର ଆଦେଶ କୌଣସି ଆଇନଗତ କିମ୍ବା ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଅଦୃଢ଼ତାରେ ପୀଡ଼ିତ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି, ତାହା ଆଇନର ସ୍ଥିରୀକୃତ ନୀତି ଅନୁସାରେ ହୋଇଛି । ନିଃସନ୍ଦେହରେ, ଯେକୌଣସି ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ଯଦିଓ ଏହା ଏକ ପ୍ରଶାସନିକ ପ୍ରକୃତିର, ଯାହା ପ୍ରତିକୂଳ ନାଗରିକମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପରିଣାମ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ପରେ ପାରିତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର **27.9.2001** ତାରିଖର ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବାରେ ଉକ୍ତ ନୀତିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଳନ କରିଛନ୍ତି ।

ଗୁଲ୍ଲାପଲ୍ଲୀ ନାଗେଶ୍ୱର ରାଓ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ସଡ଼କ ପରିବହନ ନିଗମ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ **1959 Suppl. SCR 319 = AIR 1959 SC 308;**

ବଚିତ୍ତର ସିଂହ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ **AIR 1963 SC 395;** *ଅଟୋମୋଟିଭ୍ ଟାୟାର ମାନୁଫାକ୍ଚରର୍ସ ଆସୋସିଏସନ୍ ବନାମ ମନୋନୀତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* **2011 (1) SCR 198 = (2011) 2 SCC 258;** *ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ ବମ୍ବେ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ ମହିନ୍ଦ୍ରା ଆଣ୍ଡ ମହିନ୍ଦ୍ରା ଲିମିଟେଡ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ* **1983 (3) SCR 773 = 1983 (4) SCC 392;** *ସାନ୍ଦୁର ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଏବଂ ଆଇରନ୍ ଓରସ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ* **2010 (11) SCR 240 = 2010 (13) SCC 1;** *ଲର୍ଡ କ୍ରିଷ୍ଣା ଟେକ୍ସଟାଇଲ୍ ମିଲ୍ସ ବନାମ ଶ୍ରମିକ* **1961 SCR 204 = AIR 1961 SC 860;** *ଅଶୋକ କୁମାର ଦାସ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ବର୍ଦ୍ଧମାନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ* **2010 (3) SCR 429 = 2010 (3) SCC 616;** *ତାମିଲନାଡୁ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ହିନ୍ଦ ଷ୍ଟୋନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ* **1981 (2) SCR 742 = 1981 (2) SCC 205** *ଏବଂ କାବିନୀ ମିନେରାଲ୍ସ (ପି) ଲିମିଟେଡ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* **2005 (5) Suppl. SCR 341 = 2006 (1) SCC 54;** *ଆଞ୍ଚଳିକ ପ୍ରବନ୍ଧକ, ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ବନାମ ମଧୁଲିକା ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ଦାହିର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* **2008 (11) SCR 319 = 2008 (13) SCC 170;** *ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ହରପ୍ରିୟ ବିସୋଇ* **2009 (7) SCR 34 = 2009 (12) SCC 378;** *ଓସେନ୍ ଏବଂ ଗୋଲାଟିନ୍ ମାନୁଫାକ୍ଚରର୍ସ ଆସୋସିଏସନ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ବନାମ ମୋଦି ଆଲ୍କାଲିଜ୍ ଏବଂ କେମିକାଲ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* **1989 (3) SCR 815 = 1989 (4) SCC 264 - ଉଦ୍ଧୃତ ।**

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବିଧି ସନ୍ଦର୍ଭ:

2003 (3) Suppl.SCR 522	**ଉଲ୍ଲେଖିତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 19**
(1973) 9 DLT 510 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 6	**ଉଦ୍ଧୃତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 24**
AIR 1929 Cal 689 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 38	**ଉଦ୍ଧୃତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 24**
(1981) 4 SCC 8	**ଉଦ୍ଧୃତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 24**
1970 (3) SCR 830	**ଉଦ୍ଧୃତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 24**
1995 (4) Suppl. SCR 16	**ଉଦ୍ଧୃତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 24**
1989 (2) Suppl. SCR 149	**ଉଦ୍ଧୃତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 24**

2000 (1) Suppl. SCR 538	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **24**
2001 (1) SCR 559	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **25**
1972 (3) SCR 665	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **25**
1999 (5) SCC 703	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **27**
2000 (9) SCC 252	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **27**
1963 Supp. (2) SCR 542	ଉଲ୍ଲେଖିତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **27**
1953 SCR 377	ଉଲ୍ଲେଖିତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **27**
1960 SCR 590	ଉଲ୍ଲେଖିତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **28**
1959 Suppl.SCR 319	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **39**
AIR 1963 SC 395	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **39**
2011 (1) SCR 198	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **39**
1983 (3) SCR 773	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **39**
2010 (11) SCR 240	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **39**
1961 SCR 204	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **39**
2010 (3) SCR 429	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **39**
1981 (2) SCR 742	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **39**
2005 (5) Suppl.SCR 341	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **39**
2008 (11) SCR 319	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **40**
2009 (7) SCR 34	ଉଦ୍ଧୃତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ **40**
(1915) AC 120	ଉଲ୍ଲେଖିତ	ଅନୁଚ୍ଛେଦ**42**

1989 (3) SCR 815	**ଉଦ୍ଧୃତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 42**
1955 (2) SCR 1331	**ଉଲ୍ଲେଖିତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 42**
1994 (2) Suppl. SCR 122	**ଉଦ୍ଧୃତ**	**ଅନୁଚ୍ଛେଦ 44**

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1013/2013 ।

ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 3662/2002ରେ ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକଙ୍କର 24.11.2008 ର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଏହା ସହିତ

ସି. ଏ. ସଂଖ୍ୟା 1014/2013

ଉପସ୍ଥିତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୋହନ ଜୈନ, ଏ.ଏସ୍.ଜି., କ୍ରିଷ୍ଣନ ଭେନୁଗୋପାଳ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର, ଟି.ଏସ୍. ଦୋଆବିଆ, ଅଶୋକ କେ. ଗୁପ୍ତା, ଏସ୍. ରବି ଶଙ୍କର, ଏସ୍. ଯମୁନା ନଚିୟାର, ଡି.କେ. ଠାକୁର, କିରଣ ଭରଦ୍ୱାଜ, ଆର୍.କେ. ରାଠୋର, ଏସ୍.ଏସ୍. ରାୱତ, ଡି.ଏସ୍. ମାହ୍ରା, ସୁନୀତା ଶର୍ମା (ଅନୀଲ କଟିୟାରଙ୍କ ପାଇଁ), ପି. କେ. ମନୋହର, ଏମ୍. ପାଇକରାୟ, କୀର୍ତ୍ତି ରେଣୁ ମିଶ୍ର, ଅପୂର୍ବା ଉପମନ୍ୟୁ, ସୁରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିପାଠୀ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ **ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସୁରିନ୍ଦର ସିଂ ନିଜ୍ଜାର**ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

1. ଉଭୟ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଆବେଦନରେ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା ।

2. ଏହି ମିଳିତ ରାୟ ଦ୍ୱାରା, ଆମେ ଉପରୋକ୍ତ ଉଭୟ ଆବେଦନକୁ ଫଇସଲା କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଉଛୁ । ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଆବେଦନ (ସି) ସଂଖ୍ୟା 23141/2007 ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଆବେଦନ 31 ଅଗଷ୍ଟ, 2007 ର ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି, ଯାହା ଓଜେସି ସଂଖ୍ୟା 3662/2002ରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ପ୍ରାଥମିକ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଛି । ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଆବେଦନ (ସି) ସଂଖ୍ୟା 5130/2009ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଆବେଦନଟି 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ର ଆଦେଶକୁ ବଜାୟ ରଖି ଓଜେସି ସଂଖ୍ୟା 3662/2002ରେ ପାରିତ 24 ନଭେମ୍ବର, 2008 ର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି ।

<u>ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1013/2013</u>

<u>[ଏସଏଲପି (ସି) ସଂଖ୍ୟା 23141/2007ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ]</u>

3. ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟକୁ ଆମେ ଏଠାରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିପାରିବା ।

4. 1953 ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର 27 ତାରିଖରେ ଆବେଦନକାରୀ ମେସର୍ସ କଳିଙ୍ଗ ମାଇନିଂ କର୍ପୋରେସନ୍ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କୁ ଏକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଲାଇସେନ୍ସ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ଲିଜ୍ ସର୍ତ୍ତାବଳୀର ଅନୁପାଳନ ଆଧାରରେ, କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର କଳାପର୍ବତ ପର୍ବତମାଳାର 480 ଏକର ଜମି ସମ୍ବନ୍ଧରେ 15 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 1961 ରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର କଳାପର୍ବତ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ 420 ଏକରରୁ ଅଧିକ ଲୌହ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଧାତବ ପାଇଁ ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହାକୁ ବିଚାର କରାଯାଇନଥିବାରୁ ଆବେଦନକାରୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଏକ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । 1962 ମସିହା ଜୁଲାଇ 23 ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଏହା ଜଣାଇ ଏହାର ଫଇସଲା କରିଥିଲେ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଲାଇସେନ୍ସ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇନଥିବାରୁ ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନକୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ 4 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 1961 ତାରିଖର ଆବେଦନ ଉପରେ 1 ଜାନୁଆରୀ, 1964 ସୁଦ୍ଧା ଯୋଗ୍ୟତା ଆଧାରରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ଯେହେତୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା କୌଣସି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇନଥିଲା, ତେଣୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ 4 ଜାନୁଆରୀ, 1961 ତାରିଖର ଆବେଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିବା ବିବେଚନା କରାଯାଇଥିଲା । 1965 ମସିହା ଜୁଲାଇ 20 ତାରିଖର ଅଧିସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ, ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମ, 1960ର ନିୟମ 58 (1) ଅନୁଯାୟୀ ମାଙ୍ଗାନିଜ ଏବଂ ଲୁହାପଥର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଖନନ ପାଇଁ କେନ୍ଦୁଝର ଜିଲ୍ଲାର କଳାପର୍ବତ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳ ଅନ୍ତର୍ଗତ 438.5 ଏକରର ଏକ ଜମି ଖନନ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିଥିଲେ । 1965 ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 10 ତାରିଖରେ, ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ସମେତ ଛଅ ଜଣ ଆବେଦନକାରୀ ଉପରୋକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର ଉପରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ଏହା ଜଣାପଡୁଛି ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ତଥା ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ଙ୍କ ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନଗୁଡିକ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବୈଧାନିକ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ଫଇସଲା

କରାଯାଇ ନଥିଲା, ତେଣୁ ଉଭୟ ପୃଥକ ଭାବରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିକଟକୁ ପୁନରୀକ୍ଷଣରେ ଯାଇଥିଲେ । 1967 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ 7 ତାରିଖର ଏକ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ଙ୍କ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନ ଉପରେ ବିଚାର କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ତଥାପି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇନଥିଲା, ଯାହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଆବେଦନକାରୀ 22 ଜୁଲାଇ, 1967 ରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଆଉ ଏକ ପୁନଃ ସମୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଆବେଦନ ଆଗତ କରିଥିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର 13 ଅକ୍ଟୋବର, 1967 ରେ ନିଜର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପୁନରୀକ୍ଷଣକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ ।

5. ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ, ଆବେଦନକାରୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କଠାରୁ ନିଜ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ନିବେଦନ କରି ଓଜେସି ସଂଖ୍ୟା 855/1969 ଦାୟର କରିଥିଲେ । ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ଉପରୋକ୍ତ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିଥିଲେ । 1971 ମସିହା ଜୁନ୍ 21 ତାରିଖର ଏକ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର କରାଯାଇଥିବା ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ।

6. 1967 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ 7 ତାରିଖର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର 1971 ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 3 ତାରିଖରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କରି ଏକ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଖଣି ଏବଂ ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ (ବିକାଶ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ, 1957ର ଧାରା 5 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁଯାୟୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ଲୋଡିଥିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର 1972 ମସିହା ଜାନୁଆରୀ 18 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଅନୁମୋଦନ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ । ଏହା ଜଣାପଡୁଛି ଯେ 1972 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ମାସ 25 ତାରିଖରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପୁଣିଥରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ଡକ୍ଟର ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କରାଯାଇଥିବା ସୁପାରିସକୁ ମଞ୍ଜୁରି ଦେବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ତେବେ 1972 ମସିହା ଡିସେମ୍ବର 29 ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ପରେ 1973 ମସିହା ଜୁନ୍ 8 ତାରିଖରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ଡ. ସରୋଜିନୀ

ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆବେଦନ ସମେତ ସମସ୍ତ ବିଚାରାଧୀନ ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ ।

7. ଉପରୋକ୍ତ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଉଭୟ ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ଡ. ପ୍ରଧାନ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିକଟରେ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର 1978 ମସିହା ମେ 2 ତାରିଖରେ ନିଜର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର କରାଯାଇଥିବା ପୁନରୀକ୍ଷଣକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର କରାଯାଇଥିବା ପୁନରୀକ୍ଷଣକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଉତ୍କର୍ଷତା ଆଧାରରେ ଏକ ନୂତନ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ।

8. ଏହା ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 1978 ମସିହା ମେ 2 ତାରିଖରେ ପାରିତ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 829/1978 ବିଶିଷ୍ଟ ଏକ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ଦାୟର କରିଥିଲେ । 4 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 1987 ରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସହିତ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ:

"ଆମେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉଛୁ ଯେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମସ୍ତ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଶୁଣାଣିର ସୁଯୋଗ ଦେବା ପରେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲୁହାପଥର ଏବଂ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ଅନୁମୋଦନ ପ୍ରଦାନର ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ପୁନର୍ବିଚାର କରନ୍ତୁ । ଶୁଣାଣିର ପଦ୍ଧତି ଏବଂ ଗଠନ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେବ ଏବଂ ଏହା ଏକ ବୁଝି ହେଉଥିବା ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥାତ୍ ଏପରି ନିର୍ଣ୍ଣୟର କାରଣ ଦର୍ଶାଇ ଏହାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଜଣାଇବ ।"

9. ଆମେ ଏଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିପାରୁ ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଆବେଦନକାରୀମାନେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ତେବେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ମଧ୍ୟକ୍ଷେପକାରୀଙ୍କ ମାମଲାଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ବିଚାର କରାଯାଇ ନଥିଲା । 1987 ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 4 ତାରିଖର ଉପରୋକ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟର କିଛି ଦିନ ପରେ 1987 ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 10 ତାରିଖରେ ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଯେହେତୁ ସେହି ସମୟରେ ଡ. ପ୍ରଧାନ କେବଳ ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଜଣେ ଆବେଦନକାରୀ ଥିଲେ, ଆବେଦନକାରୀ ଦାବି କରିଛନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କ ଆବେଦନ ଶେଷ ହୋଇଛି ।

10. ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର ହୋଇଥିବା ପୁନରୀକ୍ଷଣରେ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା । ଓ. ଜେ. ସି. ସଂଖ୍ୟା 829/1978ରେ ଏକ ବିବିଧ ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 1773/1988 ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ଉପରୋକ୍ତ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିବାର ତଥ୍ୟ ଉପରେ ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ଆବେଦନରେ, ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନର ସ୍ଥିତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏବଂ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି ତାରିଖ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରିବାକୁ 1988 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ 28 ତାରିଖରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ 1988 ମସିହା ମେ ମାସ 16 ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହୋଇ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାଗିପାରିବେ । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ସହିତ, ବିବିଧ ମାମଲାର ସମାଧାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ଓ. ଜେ. ସି. ସଂଖ୍ୟା 829/1978ରେ ବିବିଧ ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 1977/1988 ବିଶିଷ୍ଟ ଆଉ ଏକ ବିବିଧ ମାମଲା ଦାୟର କରାଯାଇଥିଲା । 1988 ମସିହା ମେ 11 ତାରିଖରେ, ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 1977/1988ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିଥିଲେ:

> "ଶୁଣିଲୁ ।
>
> 28.4.1988 ରେ, ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 829/87 ରେ ଆମର ରାୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନାହିଁ ବୋଲି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଅଭିଯୋଗ ଉପରେ, ଆମେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲୁ ଯେ ଶୁଣାଣି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ପାଇଁ ମୃତ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ମେ 16,1988 ରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହେବେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି ଯେଉଁଥିରେ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ଆବେଦନରେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା ଅସୁବିଧା ହେତୁ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ସେହି ଦିନ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହୋଇପାରିନଥିଲେ । *ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଓକିଲ ବର୍ତ୍ତମାନ ସହମତ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ ମୃତ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ 6 ଜୁନ୍,*

1988 ରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହେବେ, ଯେଉଁ ଦିନ ଶୁଣାଣିର ତାରିଖ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ ।

ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ବିବିଧ ମାମଲାର ସମାଧାନ କରାଯାଇଛି ।"

11. ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ ଯେ ଉଭୟ ବିବିଧ ମାମଲାରେ ଆବେଦନକାରୀ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଶୁଣାଣି ହୋଇଥିଲା ।

12. ଇତି ମଧ୍ୟରେ, ଓଜେସି ସଂଖ୍ୟା 1431/1980 ବିଶିଷ୍ଟ ଅନ୍ୟ ଏକ ମାମଲା ଦାୟର କରାଯାଇଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ଏକ ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ରାଜ୍ୟର ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ ଯେ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାଙ୍କ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ସମାପ୍ତ ହେବ ।

13. ଏହାପରେ 1990 ମସିହା ମେ 11 ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଲାଗି ନିଜର ଅନୁମୋଦନ ଜଣାଇଥିଲେ । ତେବେ ଆବେଦନକାରୀ ଦାବି କରିଛନ୍ତି ଯେ କାରଣ ସହିତ ଏପରି କୌଣସି ଆଦେଶ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ଅନୁମୋଦନକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନିଜର 1990 ମସିହା ମେ 24 ତାରିଖର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ଖଣି ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ କେତେକ ସୂଚନା ଏବଂ ଦସ୍ତାବିଜ ଦାଖଲ କରିବାକୁ କହିଥିଲେ । 1990 ମସିହା ଜୁନ୍ 26 ତାରିଖର ଏକ ପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ସୂଚନା ଏବଂ ଦସ୍ତାବିଜ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, ଆବେଦନକାରୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 11 ମେ, 1990 ରେ ପାରିତ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 4316/1990 ଦାଖଲ କରିଥିଲେ, ଯଦିଓ ଉକ୍ତ ଆଦେଶ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇ ନଥିଲା । 1990 ମସିହା ଡିସେମ୍ବର 18 ତାରିଖରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ 1990 ମସିହା ମେ 11 ତାରିଖର ଆଦେଶ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଉପରେ ସ୍ଥଗିତ ରଖି ଏକ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିଥିଲେ ।

14. ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ସମାପ୍ତ କରିବା ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ନେଇ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବିବାଦ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବାବେଳେ, ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଥିଲା ଯେ 20 ଫେବୃଆରୀ, 1991ରେ ଲଘୁ ରିହାତି

ନିୟମ, 1961ରେ 1 ଏପ୍ରିଲ, 1991ରୁ ପ୍ରଭାବ ସହିତ ନିୟମ 25 A ଭର୍ତ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ନିୟମ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଆବେଦନ ଜାରି ରଖିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲା ।

15. ଏହା ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ବିଷୟ ନଥିବା ଅନ୍ୟ କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ "ଚୂନ ପଥର ଏବଂ ଡଲ୍ମାଇଟ୍" ପାଇଁ ଖଣି ଲିଜ୍ ନିମନ୍ତେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର ହୋଇଥିବା ଆବେଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର କରାଯାଇଥିବା ଓଜେସି ସଂଖ୍ୟା 1269/1982ରେ 23 ଫେବୃଆରୀ, 1993 ରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ରାୟରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଥିଲେ ଯେ ନିୟମ 25A ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ପ୍ରକୃତିର ଅଟେ ଏବଂ ଖଣି ଆବେଦନକୁ ଆଗକୁ ବଢାଇବା ପାଇଁ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ ।

16. ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପୁନର୍ବିଚାର କରିବାକୁ ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀ, ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧି ଏବଂ ଜଣେ ମେସର୍ସ ବାଲେଶ୍ୱର ମିନେରାଲ୍ସର ଶୁଣାଣି କରିବା ପରେ ଏକ ନୂତନ ଏବଂ ମୌଖିକ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ 1996 ମସିହା ଡିସେମ୍ବର 13 ତାରିଖରେ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 4316/1990 ଫଇସଲା କରିଥିଲେ । 1999 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ 8 ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଡକ୍ଟର ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିଶକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ । ଏହା ପରେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 8 ଜୁଲାଇ,1999ରେ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ନିୟମ ଓ ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହା 20 ଜୁଲାଇ, 1999 ରେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

17. ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, ଆବେଦନକାରୀ 1999 ମସିହା ଏପ୍ରିଲ 8 ତାରିଖର ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 11,537/1999 ଦାୟର କରିଥିଲେ । 2 ଜୁଲାଇ, 2001 ତାରିଖର ରାୟ ଦ୍ୱାରା, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉପରୋକ୍ତ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ମାମଲାକୁ ନୂତନ ଭାବେ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଓଜେସି ସଂଖ୍ୟା 1269/1982ରେ ପାରିତ ଆଦେଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ମୂଳ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ, ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଆବେଦନ ସମାପ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ ଯେ ଏହା ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ

ହୋଇଥିବାରୁ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି ଏବଂ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଏହା ଉପରେ ପୁନର୍ବାର ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରାଯିବ ନାହିଁ ।

18. ଆବେଦନକାରୀ ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. (ସି.) ସଂଖ୍ୟା 13556/2001 ଦାୟର କରି ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ବଦଳାଇବାକୁ ଅନୁମତି ଦେବା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 11,537/1999ରେ ପାରିତ ହୋଇଥିବା ଜୁଲାଇ 2, 2001 ତାରିଖର ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ । ଏହାକୁ 24 ଅଗଷ୍ଟ, 2001 ରେ *ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ* ଖାରଜ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହାପରେ 2001 ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ 26 ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିଶକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ ।

19. ଆବେଦନକାରୀ 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ର ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁରକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଏକ ନୂତନ ଓଜେସି ସଂଖ୍ୟା 3662/2002 (ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ) ଏହି ଆଧାରରେ ଦାୟର କରିଥିଲେ ଯେ ଏହା ଏକ ନୂତନ ବିଷୟର କାରଣ ଗଠନ କରିଥିଲା । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ, ଆଉ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଥିଲା ଯେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 9, 2003 ରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅନ୍ୟ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଓଜେସି ନମ୍ବର 1269/1982 ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 23 ଫେବୃଆରୀ, 1993 ରେ ପାରିତ ଆଦେଶକୁ ବାତିଲ କରିଦେଇଥିଲେ । *ସାଲିଗ୍ରାମ ଖିରୱାଲ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*[1] ମାମଲାରେ ଏହି ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ଏହା ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଥିଲା ଯେ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ନିୟମ 25A ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଯେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣାତ୍ମକ ପ୍ରକୃତିର, ଏହାକୁ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଓଲଟାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ନିୟମ 25A କେବଳ ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଥିଲା । ଏପରି ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଉପରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆହୁରି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ ନିଜ ଅଧିକାରରେ ଏକ ନୂତନ ଆବେଦନ କରିବାକୁ ସ୍ୱାଧୀନ ରହିବେ ।

20. ଜୁନ୍ 2, 2006 ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଓଜେସି ସଂଖ୍ୟା 3662/2002ରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଆଦେଶ ପାରିତ କରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ସମ୍ପର୍କରେ ନିଆଯାଇଥିବା

[1] (2003) 7 SCC 689

ଯେକୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନର ଫଳାଫଳ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବ । 21 ଫେବୃଆରୀ, 2007 ରେ, ସାଲିଗ୍ରାମଙ୍କ ମାମଲାରେ (ଉପରୋକ୍ତ) ରାୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନଟିର ଗ୍ରହଣୀୟତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆବେଦନକାରୀ ଏକ ପ୍ରାଥମିକ ଆପତ୍ତି ଉଠାଇଥିଲେ ଏବଂ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ମୂଳ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ, ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଆବେଦନ ସମାପ୍ତ ହେବ ଏବଂ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ ଉକ୍ତ ଆବେଦନକୁ ବଜାୟ ରଖିପାରିବେ ନାହିଁ । 31 ଅଗଷ୍ଟ, 2007 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଥିଲେ ଯେ 24 ଅଗଷ୍ଟ, 2001ରେ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. (ସି) ସଂଖ୍ୟା 13556/2001କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦର ପରିସମାପ୍ତି ଘଟିଥିଲା । ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ 24 ଅଗଷ୍ଟ, 2001ର ଆଦେଶ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହେବା ପରେ, ମୃତ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କୁ ବଦଳାଇବାକୁ ଅନୁମତି ଦେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ମଧ୍ୟ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଚୂଡ଼ାନ୍ତତା ହାସଲ କରିଛି ଏବଂ ଏହା ପୂର୍ବ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । *ସାଲିଗ୍ରାମଙ୍କ* ମାମଲାରେ (ଉପରୋକ୍ତ) ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ଣ୍ଣୟର କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନର ଗ୍ରହଣୀୟତା ବିଷୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ପ୍ରାଥମିକ ଆପତ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ଆଦେଶକୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବେଦନରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଛି ।

21. ଆମେ ଏଠାରେ ଆହୁରି ଧ୍ୟାନ ଦେଇପାରିବା ଯେ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 3662/2002କୁ ଶେଷରେ 2008 ନଭେମ୍ବର 24 ତାରିଖରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ଆବେଦନକାରୀ ଏସଏଲପି (ସି) ନଂ 5130/2009 ଦାୟର କରି ଉପରୋକ୍ତ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନର ଖାରଜକୁ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ ।

22. ଉପରୋକ୍ତ ତଥ୍ୟର ବର୍ଣ୍ଣନାରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ଯେ ବିଚାର ପାଇଁ ଏହି ଆବେଦନରେ କେବଳ ଦୁଇଟି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଦେଖାଦିଏ, ଯଥା:

(a) ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମ, 1960 ରେ, 20 ଫେବୃଆରୀ, 1991 ର ସଂଶୋଧନ ମାଧ୍ୟମରେ 1 ଏପ୍ରିଲ, 1991 ରୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ନିୟମ 25A, ସ୍ପଷ୍ଟୀକରଣ ପ୍ରକୃତିର,

ଏବଂ ତେଣୁ ଅତୀତ ଅଭିମୁଖୀ, କିମ୍ବା ଏହା କେବଳ ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ପ୍ରକୃତିର ଅଟେ କି?

(b) ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 11,537/1999ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 2 ଜୁଲାଇ, 2001 ତାରିଖର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର ହୋଇଥିବା ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. ର 24 ଅଗଷ୍ଟ, 2001ରେ ବରଖାସ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପୂର୍ବ ନିର୍ଣ୍ଣିତର ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବ କି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 3662/2002ରେ ବିଚାରାଧୀନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ମୃତ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଅବୈଧ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିବାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଯାଇପାରିବ ।

23. ଆମେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ପରାମର୍ଶଦାତାଙ୍କୁ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଶୁଣିଛୁ ।

24. ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହାଜର ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀ କେ.କେ. ଭେନୁଗୋପାଳ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରାଥମିକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ ପୂର୍ବ ଏସଏଲପିକୁ ଖାରଜ କରିବା ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପାରିତ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି କରାଯାଇଥିବା ଏସଏଲପି ବିରୋଧରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ନାହିଁ । ସେ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. (ସି) ସଂଖ୍ୟା 13556/2001ରେ, ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ କରିବାକୁ ଏବଂ ଖଣି ଲିଜ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମକଦ୍ଦମା ଦାୟର କରିବାକୁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଦେଶ ବିରୋଧରେ ଆପତ୍ତିକୁ ଏହି ଅଦାଲତ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିଲେ । ଏହି ଉପସ୍ଥାପନାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ବିଜ୍ଞ ପରାମର୍ଶଦାତା *ଦ ଚାମ୍ବର ଅଫ କଲର୍ସ ଆଣ୍ଡ କେମିକାଲ୍ସ (ପି) ଲିମିଟେଡ ବନାମ ତ୍ରିଲୋକ ଚାନ୍ଦ ଜୈନ* [2], *ତାଲେବ ଅଲ୍ଲୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ ଅବଦୁଲ ଅଜିଜ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ* [3], ଏବଂ *ଶାହ ବାବୁଲାଲ ଖିମଜୀ ବନାମ ଜୟବେନ୍ ଡି. କାନିୟା ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* [4] ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ । ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଯେ 'ରେସ୍ ଜୁଡିକାଟା' ର ନୀତି ସେତେବେଳେ ଲାଗୁ ହେବ ନାହିଁ ଯେତେବେଳେ ଆଇନକୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପୂର୍ବରୁ ଘୋଷିତ ଆଇନର ବିପରୀତ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଏ, ଯାହା ଆଧାରରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି

[2] (1973) 9 DLT 510 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 6

[3] AIR 1929 Cal 689 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 38

[4] (1981) 4 SCC 8 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 55 ଏବଂ 78

ଦିଆଯାଇଥିଲା, ଯାହାକୁ ପୁନର୍ବାର ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ । ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସମର୍ଥନ କରି ସେ *ମଥୁରା ପ୍ରସାଦ ବାଜୁ ଜୟସୱାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଡୋସିବାଇ ଏନ୍. ବି. ଜୀଜୀଭୟ*[5], *ନନ୍ଦ କିଶୋର ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ*[6], *ସୁଶୀଲ କୁମାର ମେହେଟ୍ଟା ବନାମ ଗୋବିନ୍ଦ ରାମ ବୋହରା (ମୃତ) ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ମାଧ୍ୟମରେ*[7], ଏବଂ *କୁନ୍ହାୟମଦ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ କେରଳ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* [8] ମାମଲାରେ ଥିବା ଆଇନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ।

25. *କୁନ୍ହାୟାହ୍ମଦ୍* (ଉପରୋକ୍ତ)ରେ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଖାରଜ କରିବା ଯୋଗ୍ୟତା ଉପରେ ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଏକ ମତର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ଯେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 136 (ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14,16 ଏବଂ 17) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିକାରିତା ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ ନାହିଁ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଲିଖିତ ଉପସ୍ଥାପନାରେ, ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ *ସାଳିଗ୍ରାମ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ରାୟ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଭର କରିଛନ୍ତି । ଏହି ରାୟ ଆଧାରରେ, ଏହା ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ଯେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଜଣେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ, ଆବେଦନ ସମାପ୍ତ ହେବ ଏବଂ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନଙ୍କର ମୃତ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ମାମଲାରେ ସ୍ଥାପିତ ହେବା ପାଇଁ କୌଣସି ଆଇନଗତ ଅଧିକାର ରହିବ ନାହିଁ, ଏବଂ ଏପରି ଆବେଦନ ଆଇନର ନଜରରେ ଅବୈଧ ହେବ । ଯଦି ହଁ, ତେବେ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଖଣି ଦଖଲ ମିଆଦି ଅନୁମତି ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ କୌଣସି ସୁପାରିଶ କିମ୍ବା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଏପରି ସୁପାରିସକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିବା ଆଇନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କେବଳ ଅମାନ୍ୟ ହେବ । ସେ ରାୟର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 11 ଏବଂ 12 ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ । ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଆହୁରି ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ *ସାଳିଗ୍ରାମ* ମାମଲାରେ (ଉପରୋକ୍ତ) ରାୟ ବୈଧାନିକ ନିୟମ 25A ର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ । ଏପରି ଏକ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଇନ ପରିସର ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି । ତେଣୁ, ଏହା ଏକ ସାର୍ବଭୌମିକ ରାୟ ହେବ । ଏପରି ଏକ ମାମଲାରେ ପୂର୍ବ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନୀତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସମର୍ଥନ କରି ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା *ୟୁ.ପି. ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବୋର୍ଡ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ କାନୋରିଆ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଆଲ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ*[9] ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ।

---

[5] (1970) 1 SCC 613

[6] (1995) 6 SCC 614 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 17

[7] (1990) 1 SCC 193 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 26

[8] (2000) 6 SCC 359

[9] (2001) 2 SCC 549 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 18

ସେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ରାୟରେ ଘୋଷିତ ଆଇନ ଯେକୌଣସି ବିଚାରାଧୀନ ମାମଲା ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ଜଡ଼ିତ ଅଟେ । ପୂର୍ବ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟମ 25A ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବିପରୀତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କୌଣସି ଫଳପ୍ରଦ ହେବ ନାହିଁ । ଏକ ଆବେଦନ ଯାହା ଅବୈଧ ଏବଂ ସେଥିରେ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଦେଶ ଆଇନ ଦୃଷ୍ଟିରେ କେବଳ ଏକ ଅବିଦ୍ୟମାନ ଅଟେ, ଏବଂ ବିଚାରାଧୀନ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 3662/2002 ରେ ଏକ ବୈଧ ଆବେଦନ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ଭେନୁଗୋପାଳ ଆହୁରି କହିଥିଲେ ଯେ *ସି. ବୁଚି ଭେଙ୍କଟାରାଓ ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ*[10] ମାମଲାରେ ନିୟମ 25A ସନ୍ନିବେଶିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଆଇନଗତ ସ୍ଥିତି ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇଥିଲା ।

26. ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କ ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦୁଷ୍ୟନ୍ତ ଦାଭେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଏହି ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିରେ, *ସାଲିଗ୍ରାମ ଖିରୱାଲ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ "ଆଦେଶ" ଆଧାରରେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ସ୍ଥିତି ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇବାକୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ନାହିଁ ।

27. ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଉପସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ଯେ *ସାଲିଗ୍ରାମ ଖିରୱାଲ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲା କେବଳ ଏକ ଆଦେଶ ଏବଂ ଏକ ରାୟ ନୁହେଁ । ସାଲିଗ୍ରାମ ଖିରୱାଲ (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ କୌଣସି ଆଇନର ଘୋଷଣା ନାହିଁ । ବାସ୍ତବରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉପରୋକ୍ତ ଆଦେଶରେ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 25A ର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିନାହାଁନ୍ତି । ଏହି ଆଦେଶରେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯାଇଛି ଯେ ନିୟମ 25Aର ସରଳ ପଠନରେ, ସେହି ମାମଲାରେ ତଥ୍ୟରୁ ଉପୁଜିଥିବା ପରିସ୍ଥିତି ପାଇଁ ଏହାର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ । ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ଯେ ତର୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସାଲିଗ୍ରାମଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଆଇନର କୌଣସି ନୀତି ରହିଛି ବୋଲି ଧରିନେଲେ ମଧ୍ୟ, ଏହା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ସ୍ଥିତିକୁ ପୁନର୍ବାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ଉପରୋକ୍ତ ଆଧାର ପାଇଁ ଦେୱାନୀ ପ୍ରକ୍ରିୟା ସଂହିତା, 1908 ର ଆଦେଶ 47 ନିୟମ 1 ର ବ୍ୟାଖ୍ୟାରୁ ସମର୍ଥନ ଲୋଡିଛନ୍ତି । ସେ *ଶାନ୍ତି ଦେବୀ ବନାମ ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ*[11], ଏବଂ *ଭାରତ ସଂଘ*

[10] (1972) 1 SCC 734 ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14

[11] (1999) 5 SCC 703

ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ ମହମ୍ମଦ ନାୟାର ଖଲିଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ[12] ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଓକିଲ ଦୋହରାଇଛନ୍ତି ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଦାବି ପୂର୍ବ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଦ୍ୱାରା ବାଧିତ ହେବ ।ତାଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନର ସମର୍ଥନରେ, ସେ *ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ହେମନ୍ତ କୁମାର ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ*[13] ଏବଂ *ମୋହନଲାଲ ଗୋଏଙ୍କା ବନାମ ବିନୋୟ କିଶନା ମୁଖାର୍ଜୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*[14] ମାମଲାର ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ଉପରୋକ୍ତ ରାୟ ଆଧାରରେ ଏହା ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି ଯେ ଯଦିଓ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 11,537/1999ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ 2 ଜୁଲାଇ, 2001 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. (ସି) ସଂଖ୍ୟା 13,556/2001ର ଖାରଜ ହେବାକୁ *ସି. ବୁଚେଭେଙ୍କଟା ରାଓ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ପୂର୍ବ ରାୟ ଏବଂ/କିମ୍ବା *ସାଲିଗ୍ରାମ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଦେଶକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ, ତଥାପି ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏବଂ ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ଏବଂ ଆଗକୁ ବଢ଼ାଇବା ଲାଗି ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥିତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ମାମଲାକୁ ପୁନର୍ବାର ଖୋଲାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, କାରଣ ଏହା ଉଭୟ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇସାରିଛି । ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଓକିଲଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ, *ରେସ୍ ଜୁଡିକାଟା* କେବଳ ଏକ ବୈଷୟିକ ନିୟମ ନୁହେଁ, ଏହା ନ୍ୟାୟ ଏବଂ ଜନସ୍ୱାର୍ଥର ନୀତି ଉପରେ ଆଧାରିତ, ଅର୍ଥାତ୍ ଜଣେ ମାମଲାକାରୀଙ୍କୁ ସମାନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଦୁଇଥର ସମସ୍ୟାପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ଏବଂ ଏହାର ଚୂଡ଼ାନ୍ତତା ରହିବା ଉଚିତ । ଏହି ନିୟମ ନିରପେକ୍ଷତା, ନ୍ୟାୟ ଏବଂ ଉତ୍ତମ ବିବେକ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଆଇନରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ କୌଣସି ବିଷୟକୁ ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିପାରିବ ନାହିଁ ଯାହା ଚୂଡ଼ାନ୍ତତା ହାସଲ କରିଛି । ସେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ରେସ୍ ଜୁଡିକାଟା ଏବଂ ଗଠନମୂଳକ ରେସ୍ ଜୁଡିକାଟାର ନୀତି ଏପରିକି ଜନସ୍ୱାର୍ଥ ମକଦ୍ଦମା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଛି, ଯାହାକୁ ଘରୋଇ ଆଇନର କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ଉପସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ଯେ *ମଥୁରା ପ୍ରସାଦ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିବା ରାୟ ଭିନ୍ନ ଅଟେ, କାରଣ ଏହା ଏପରି ଏକ ପରିସ୍ଥିତି ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁଠାରେ ଅଧିକାରିତାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଅଭାବ ଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଏହା ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ ।

---

[12] (2000) 9 SCC 252

[13] 1963 Supp (2) SCR 542

[14] 1953 SCR 377

28. ଶ୍ରୀ ମୋହନ ଜୈନ ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦାବି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ରେସ୍ ଜୁଡିକାଟା ନୀତି ଦ୍ୱାରା ବାରଣ କରାଯାଇଛି । ସେ *ସତ୍ୟଧାନ ଘୋଷାଲ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଦେଓରାଜିନ୍ ଦେବୀ (ଶ୍ରୀମତୀ) ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ*[15] ମାମଲା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଛନ୍ତି ।

29. ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଉପସ୍ଥାପନକୁ ଆମେ ବିଚାର କରିଛୁ ।

30. ପ୍ରାରମ୍ଭରେ, ଏହା ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଏଠାରେ ପକ୍ଷମାନେ ଗତ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ସମାନ ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରୁଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ତଥ୍ୟକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଜଣାପଡ଼ିବ ଯେ ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ମକଦ୍ଦମା ହୋଇଛି । ଯଦିଓ, ରେସ୍ ଜୁଡିକାଟା ପ୍ରସଙ୍ଗର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆମେ ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟକୁ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛୁ, ରେସ୍ ଜୁଡିକାଟାର ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୌଳିକ ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନରୁଜ୍ଜୀବିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । 3 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 1971 ରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର କରିବାକୁ ସୁପାରିଶ କରି ଏକ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିଥିଲେ । ଯେହେତୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ସୁପାରିଶକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିନଥିଲେ, 1973 ମସିହା ଜୁନ୍ 8 ତାରିଖରେ ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆବେଦନ ସମେତ ସମସ୍ତ ବିଚାରାଧୀନ ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ । 2 ମେ, 1978 ରେ, ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଏହାର ଆବେଦନ ଉପରେ ବାତିଲ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଏକ ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଯୋଗ୍ୟତା ଉପରେ ଏକ ନୂତନ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରିଥିଲେ । ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 829/1978ରେ ଏହି ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା । ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଶୁଣାଣିର ସୁଯୋଗ ଦେବା ପରେ ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ପୁନର୍ବିଚାର କରିବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ 1987 ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 4 ତାରିଖରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇଥିଲେ । ପୁନରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନର ବିଚାରାଧୀନତା ସମୟରେ, ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନ 10 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 1987 ରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ । ଯେହେତୁ ଓ.ଜେ.ସି. ନମ୍ବର 829/1978 ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ବିଚାରାଧୀନ ଥିଲା, ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ ଏକ ବିବିଧ ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 1773/1988

[15] AIR 1960 SC 941

ମାଧ୍ୟମରେ ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର ତଥ୍ୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ନଥିରେ ଆଣିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଭାବରେ ସେଥିରେ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ ହେବାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାଗିଥିଲେ । ଏହା ଏକ ନଥିଭୁକ୍ତ ବିଷୟ ଯେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନ ଉପରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଯଥାର୍ଥ ଶୁଣାଣି କରାଯାଇଥିଲା । ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନକୁ 28 ଏପ୍ରିଲ, 1988 ରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ସହିତ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା:-

"ବିବିଧ ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 1773/1988

ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଓକିଲଙ୍କୁ ଶୁଣିଲୁ ।

2. 4/9/1987 ତାରିଖର ରାୟ ଦ୍ୱାରା, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଆଦେଶ ସଂଲଗ୍ନ 5 ଏବଂ ସଂଲଗ୍ନ 8 ଅନୁଯାୟୀ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଫଳସ୍ୱରୂପ ଆଦେଶ ଏବଂ ସଂଲଗ୍ନ 11 ଅନୁଯାୟୀ ସଂଶୋଧନ ଆଦେଶକୁ ରଦ୍ଦ କରିବା ସମୟରେ, ଆମେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛୁ ଯେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଣିର ସୁଯୋଗ ଦେଇ ଲୁହାପଥର ଏବଂ ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ପାଇଁ ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଅନୁମୋଦନ ଆଦେଶର ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ପୁନର୍ବିଚାର କରନ୍ତୁ । ଏବେ ଏକ ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇଛି ଯେ ଛଅ ମାସରୁ ଅଧିକ ସମୟ ବିତିଯିବା ସତ୍ତ୍ୱେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ କିଛି ଶୁଣାଯାଉ ନାହିଁ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ, ଏକମାତ୍ର ଆବେଦନକାରୀ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହା କୁହାଯାଇଛି ଯେ ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଆବେଦନ ପୂର୍ବରୁ ଦାଖଲ ହୋଇସାରିଛି ଏବଂ ପୁନରୀକ୍ଷଣ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବିଚାରାଧୀନ ଅଛି ।

3. ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଆମେ ଆଶା କରିବୁ ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ପୁନରୀକ୍ଷଣର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଏବଂ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ପୁନରୀକ୍ଷଣ କେଉଁ ତାରିଖରେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ ତାହା ଜଣାଇବେ । ପୁନରୀକ୍ଷଣର ଶୁଣାଣି ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନେବା ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ 16 ମଇ, 1988 ରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହୋଇପାରନ୍ତି ।

4. ତଦନୁସାରେ ବିବିଧ ମାମଲାର ଫଇସଲା କରାଯାଇଛି । ଏହି ଆଦେଶର ଏକ ନକଲ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ପଠାଯିବ ।ଏହି ଆଦେଶର ଏକ ନକଲ ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସ୍ଥାୟୀ

ଓକିଲଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯିବ । ଯଦି ଏକ ଜରୁରୀ ଆବେଦନ କରାଯାଏ, ତେବେ ଏହି ଆଦେଶର ପ୍ରମାଣୀକୃତ ନକଲ ଆଜି ମଞ୍ଜୁର କରାଯିବ ।"

31. ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଉଛି ଯେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ 1988 ମସିହା ମେ ମାସ 16 ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହେବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ତେଣୁ ସେମାନେ ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହେବାକୁ ଆଉ ଏକ ସୁଯୋଗ ମାଗି ଆଉ ଏକ ବିବିଧ ମାମଲା ନଂ 1977/1988 ଦାୟର କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ 1988 ମସିହା ମେ ମାସ 11 ତାରିଖରେ ଦେଇଥିବା ଆଦେଶରେ ଡକ୍ଟର ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ମାନଙ୍କୁ 1988 ମସିହା ଜୁନ୍ ମାସ 6 ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ଆଦେଶରୁ ଯେପରି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଛି, ଯାହା ଆମେ ଏହି ରାୟର ପୂର୍ବ ଭାଗରେ ପୁନଃପ୍ରକାଶ କରିଛୁ ଯେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଓକିଲଙ୍କ ରାଜିନାମାରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 1431/1980 ନାମକ ଅନ୍ୟ ଏକ ମାମଲାରେ, ରାଜ୍ୟର ଏହି ଯୁକ୍ତି ଯେ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାଙ୍କ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନ ସମାପ୍ତ ହେବ, ଏହାକୁ ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ମାନଙ୍କର ପ୍ରତିସ୍ଥାପନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା । 28 ଏପ୍ରିଲ, 1988 ଏବଂ 11 ମେ, 1988 ର ଆଦେଶରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ମାନେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବରେ ହାଜର ହୋଇଥିଲେ । ସମ୍ପୃକ୍ତ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଖଣି ଏବଂ ଖଣିଜ (ବିକାଶ ଏବଂ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ, 1957 ର ଧାରା 5 (1) ଅନୁଯାୟୀ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର କରିବାକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଇଥିଲେ । ବିବିଧ ମାମଲା ସଂଖ୍ୟା 1773/1988 ଏବଂ 1977/1988 ର ଶୁଣାଣି ସମୟରେ ଆବେଦନକାରୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ସ୍ଥିତିକୁ ଆପତ୍ତି କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ, ଡକ୍ଟର ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଜଣାପଡ଼ିବ । ଏହା ଏହି ତଥ୍ୟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଣାଣିରେ, ଯାହା ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇଟି ବିବିଧ ମାମଲାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା, ଆବେଦନକାରୀ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ଉଠାଇନଥିଲେ । ତେଣୁ, ସ୍ପଷ୍ଟତଃ, ମୃତ ଡକ୍ଟର ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ

ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିର ଗ୍ରହଣୀୟତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନିଆଯାଇଥିଲା । 1990 ମସିହା ମେ 11 ତାରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିଶକୁ ମଞ୍ଜୁରି ଦେବା ପରେ ହିଁ ଆବେଦନକାରୀ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଅବସାନ କରିବା ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉଠାଇବାକୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଇଥିଲେ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଯେ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 4316 କୁ 13 ଡିସେମ୍ବର, 1996 ରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପୁନର୍ବିଚାର କରିବାକୁ ଏବଂ ଏକ ବକ୍ତବ୍ୟ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଉପରୋକ୍ତ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନ ଜଣେ ଉତ୍ତରଦାତା ଥିଲେ । ଆବେଦନକାରୀ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମକଦ୍ଦମାର ଇତିହାସକୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭାବରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରନ୍ତି । ଏହି ରାୟରେ ବିଶେଷ ଭାବେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ଯେ ଯଦିଓ 1990 ମସିହା ମେ 11 ତାରିଖର ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ ବିବାଦ ଉଠାଯାଇଛି, ଶେଷରେ ଏହି ବିବାଦ କେବଳ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରହିଥିଲା ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସହିତ ସମସ୍ତ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା କି ନାହିଁ । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିଶକୁ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ଆପତ୍ତି କରିବାର ମୁଖ୍ୟ ଆଧାର ଥିଲା ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏକ ବକ୍ତବ୍ୟ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 4316/1990ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଥିଲା, ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପୁନର୍ବିଚାର କରିବାକୁ ଏବଂ ସମସ୍ତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ପରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟର କାରଣ ଦର୍ଶାଇ ଏକ ନୂତନ ବକ୍ତବ୍ୟ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ଥିଲା ଯେତେବେଳେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ନ୍ୟାୟିକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହା ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ଉପରୋକ୍ତ ରାୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ସମୀକ୍ଷା ଆବେଦନ ମାଧ୍ୟମରେ କିମ୍ବା ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଆବେଦନ ମାଧ୍ୟମରେ ଏହା ଆକ୍ରମଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦାବି ପୂର୍ବ ନ୍ୟାୟ ଦ୍ୱାରା ବାଧିତ ବୋଲି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ଆବେଦନକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ

ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଶ୍ରୀ ଭେନୁଗୋପାଲଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା କଷ୍ଟକର ହେବ । ପୂର୍ବ ନ୍ୟାୟ ନୀତିକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ, *ମୋହନଲାଲ ଗୋଏଙ୍କା* ବନାମ *ବିନୋୟ କିଶନା ମୁଖାର୍ଜୀଆ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିମ୍ନମତେ ରାୟ ଦେଇଛନ୍ତି:

"22.ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପ୍ରାଧିକରଣ ଅଛି ଯେ ଆଇନର ଏକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଏକ ଭୁଲ ନିଷ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟ ଏହାର ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବ ନ୍ୟାୟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ନ୍ୟାୟିକ ନିଷ୍ପତ୍ତିର ସଠିକତା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟଥା ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପକାଏ ନାହିଁ ଯେ ଏହା ଏକ ପୂର୍ବ ନ୍ୟାୟ ପରିଚାଳନା କରେ କି ନାହିଁ ।"

32. ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ "ଅଧିକାରିତା କ୍ଷେତ୍ର ଥିବା ଏକ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଏକ ଭୁଲ ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ଏକ ସଠିକ୍ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପରି ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେତିକି ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଏବଂ କେବଳ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣରେ ଅପିଲରେ କିମ୍ବା ସମୀକ୍ଷା ପରି ଅନ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ରଦ୍ଦ କରାଯାଇପାରେ, ଯେପରି ଆଇନ ପ୍ରଦାନ କରେ ।" [*ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ* ବନାମ *ହେମନ୍ତ କୁମାର ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ* (ଉପରୋକ୍ତ) ଦେଖନ୍ତୁ]

33. ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଆଇନର ଉପରୋକ୍ତ ସ୍ୱଷ୍ଟ ବୟାନକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଏହା ଜଣାପଡ଼ିବ ଯେ ଯଦିଓ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 11,537/1999ରେ 2 ଜୁଲାଇ, 2001ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ରାୟକୁ ଏବଂ ଉପରୋକ୍ତ ରାୟରୁ ଉପୃନ୍ନ ହୋଇଥିବା ଏସ.ଏଲ.ପି. (ସି) ସଂଖ୍ୟା 13,556/2001ର *ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ* ଖାରଜ କରିବାକୁ *ସାଲିଗ୍ରାମ* ମାମଲାରେ (ଉପରୋକ୍ତ) ରାୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଭୁଲ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଏ, ତେବେ ଖଣି ଲିଜ୍ ଆବେଦନ ସହିତ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10ଙ୍କର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପୁନର୍ବାର ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯେହେତୁ ଏହା *ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ* ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇଛି ।

34. ଯଦିଓ, କଠୋର ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ *ପୂର୍ବ ନ୍ୟାୟ* ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୋଇନପାରେ, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 226 ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଆଶ୍ୱସ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ପାଇଁ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମକଦ୍ଦମାର ପୂର୍ବ ଇତିହାସକୁ ବିଚାରକୁ ନେବାକୁ ହକଦାର ଥିଲେ । କେବଳ ଏହି କାରଣ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି ଯେ

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦାବି ପୂର୍ବ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଦ୍ଵାରା ବାରଣ କରାଯାଇଛି, ଏହା ପ୍ରକୃତରେ ନିରପେକ୍ଷତା ଏବଂ ନ୍ୟାୟର ବିଚାର ଉପରେ ଆଧାରିତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଅମାନ୍ୟ କରିବାରେ ପରିଣତ ହେବ ନାହିଁ । 1950 ଦଶକରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମକଦ୍ଦମାର ଇତିହାସକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଶେଷରେ ଏହାକୁ ଏକ ଅନ୍ତିମ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଥିଲେ । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ଵାରା ନିୟମ 25A ର ପରବର୍ତ୍ତୀ ବ୍ୟାଖ୍ୟା, ଯେ *ସାଲିଗ୍ରାମ* (ସୁପ୍ରା) ମାମଲାରେ ଏହାର କେବଳ ସମ୍ଭାବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ରହିବ, ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ପୁନର୍ବାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ପାଇଁ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବ ନାହିଁ । ଆମ ମତରେ, ଯଦି ଆଇନରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଉପରେ ସକ୍ଷମ ଅଧିକାରିତା ଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ଵାରା ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନର୍ବାର ଉତ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ଏହା ସହିତ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ସମସ୍ତ ପୂର୍ବ ମକଦ୍ଦମା ସର୍ବଦା ଏକ ନିରନ୍ତର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସ୍ଥିତିରେ ରହିବ । ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଆଇନ କିମ୍ବା ଏହାର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କ୍ଷମତା ବାହାରେ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରାଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଏପରି ନିଷ୍ପତ୍ତି ତାରିଖ ପରେ ସୀମା ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକୁ ପୁନର୍ବାର ଆରମ୍ଭ କରିବାର ଫଳାଫଳ ରହିବ । ଏହି ମାମଲାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେବଳ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିସ୍ଥାପନ ଉପରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆପତ୍ତିକୁ ଖାରଜ କରିନଥିଲେ, ବରଂ ଉକ୍ତ ରାୟରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. କୁ ମଧ୍ୟ ଖାରଜ କରିଦିଆଯାଇଛି । ଯଦିଓ, କଡାକଡି ଭାବେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. ର ଖାରଜ ଫଳରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଦେଶରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟର ମିଶ୍ରଣ ହେବ ନାହିଁ, ଏହାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, ଆମ ମତରେ, ଏହି ମାମଲାର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ତଥ୍ୟକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ କୌଣସି ତ୍ରୁଟି କରିନଥିଲେ । ପରିଶେଷରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଏହି ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତଥା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିବାକୁ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

35. ଆମ ଦ୍ଵାରା ଲିପିବଦ୍ଧ ଉପରୋକ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଖଣିଜ ରିହାତି ନିୟମ, 1960 ର ନିୟମ 25A ର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଉପରେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, *ସାଲିଗ୍ରାମ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ରାୟ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ

ହୋଇଛି ଯେ ଏହି ନିୟମର କେବଳ ସମ୍ଭାବ୍ୟତାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ରହିବ । ଆଇନଗତ ସ୍ଥିତି ଏପରି ଦର୍ଶାଯାଇଥିବାରୁ, ଏହା ଉପରେ ବିସ୍ତୃତ ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ଆମ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ ।

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 104/2013

[ଏସଏଲପି (ସି) ନଂ 5130/2009ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ]

36. ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମକୁ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଆବେଦନ, ଅର୍ଥାତ୍ 5130/2009ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଦ୍ୱିତୀୟ ଆବେଦନକୁ ଆଣିଥାଏ, ଯେଉଁଥିରେ ଆବେଦନକାରୀ 2002 ର ସଂଶୋଧିତ ଓଜେସି ନମ୍ବର 3662 ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ରାୟକୁ ଆପତ୍ତି କରିଛନ୍ତି, ଯାହା 24 ନଭେମ୍ବର, 2008 ରେ ବିଚାର ହୋଇଥିଲା ।

37. ଆବେଦନକାରୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦାବି କରିଛନ୍ତି ଯେ 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଅସିଦ୍ଧ, କାରଣ ଏହା ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନିୟମ ଉଲଂଘନ ହୋଇ ପାରିତ ହୋଇଛି । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ହାଜର ହୋଇଥିବା ବରିଷ୍ଠ ଓକିଲ ଶ୍ରୀ କ୍ରିଷ୍ଣନ ଭେନୁଗୋପାଳ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଓ.ଜେ.ସି. ନମ୍ବର 11,537/1999ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ 2 ଜୁଲାଇ, 2001 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଅନୁସରଣରେ, ଯୁଗ୍ମ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଏସ. ପି. ଗୁପ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦୁଇ ଦିନ ଅର୍ଥାତ ଅଗଷ୍ଟ 28, 2001 ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 13, 2001 ପାଇଁ ପକ୍ଷଗୁଡ଼ିକର ଶୁଣାଣି କରାଯାଇଥିଲା । ତେବେ, 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଉପ ସଚିବ ଡକ୍ଟର ଆର. କେ. ଖତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ହୋଇଛି, ଯିଏ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଆଦୌ ଶୁଣିନଥିଲେ । ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣନ୍ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଆଦେଶ ଅନୁଯାୟୀ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଅର୍ଦ୍ଧ-ନ୍ୟାୟିକ ପ୍ରକୃତିର ଥିଲା । ତେଣୁ, ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଯେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଣି କରିଥିବା ସେହି ଅଧିକାରୀ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାମୂଳକ ଦାବି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ଉଚିତ୍ । ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ମୂଳତଃ ଆବେଦନକାରୀ 17 ଅକ୍ଟୋବର, 1962 ଏବଂ 16 ଅକ୍ଟୋବର, 1963 ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଲାଇସେନ୍ସ ହାସଲ କରିଥିଲେ । ତେବେ, ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆବେଦନ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବାବେଳେ, ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 58 [ବର୍ତ୍ତମାନ ନିୟମ 59 (1)] ଅନୁଯାୟୀ ପୁନଃ ମଞ୍ଜୁରୀ ପାଇଁ ଏହି ଅଞ୍ଚଳକୁ

ଉପଲବ୍ଧ କରାଇଥିଲେ, ଯାହା 1965ରେ ଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ସ୍ୱର୍ଗତ ଡକ୍ଟର ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସମେତ ଛଅ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ସମାନ ତାରିଖରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 10, 1965 ରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିଥିଲେ, ଏହିପରି ଏମଏମଡିଆର ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 (3) ରେ ଯୋଗ୍ୟତା ଆଧାରିତ ମାନଦଣ୍ଡ ସହିତ ଧାରା 11 (2) ରେ ପ୍ରାବଧାନର ପ୍ରୟୋଗକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଥିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ଚାରି ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ଚାରି ଜଣ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ବାଦ ପଡ଼ିବା ପରେ, କେବଳ ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10, ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ୱର୍ଗତ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସମୟରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ କେବଳ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ପକ୍ଷ ଥିଲେ । ବାରମ୍ବାର, ଖଣି ଲିଜ୍ ମଞ୍ଜୁର ପାଇଁ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଆଦେଶକୁ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନିୟମ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରୁଥିବା କାରଣରୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ବାତିଲ କରିଦେଇଛନ୍ତି । 31 ଅଗଷ୍ଟ, 2007 ରେ, ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ପ୍ରାଥମିକ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥିଲେ ଏହି ଆଧାରରେ ଯେ 1987 ରେ ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଖଣି ଲିଜ୍ ପାଇଁ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଆବେଦନ ସମାପ୍ତ ହୋଇଛି । ଯଦିଓ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ରାୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କୁ ବଦଳାଯାଇପାରିବ, ତଥାପି ତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ ଆଦେଶ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନିୟମ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ପାରିତ ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ସେ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନକୁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ସମାଧାନ ପାଇଁ ବିଚାରାଧୀନ ରଖାଯାଇଥିଲା ।

38. ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ହାଜର ହୋଇଥିବା ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଡକ୍ଟର ଦେବୀ ପାଲ୍ ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଉପସ୍ଥାପନ ଉପରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟରେ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥିଲେ । ଡ. ପାଲଙ୍କ ତର୍କର ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ଥିଲା ଯେ ଏହି ମାମଲାର ଶୁଣାଣି ଯୁଗ୍ମ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଏସ.ପି. ଗୁପ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 28 ଅଗଷ୍ଟ, 2001 ଏବଂ 13 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ରେ କରାଯାଇଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ କୋଇଲା ଖଣି ମନ୍ତ୍ରାଳୟର ଉପ ସଚିବ ଡ. ଆର.କେ. ଖତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଉକ୍ତ ଆଦେଶ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁ-ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଓ. ପି. କଥୁରିଆଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅବଗତ କରାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ କରାଯାଇଥିବା ଉପସ୍ଥାପନାକୁ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣନ୍ ଭେନୁଗୋପାଳ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଦୋହରାଇଛନ୍ତି । ସେ ଉପସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ଯେ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଅନୁମୋଦନ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରତିକୂଳ ନାଗରିକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପରିଣାମ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଏପରି ଏକ ଆଦେଶ କେବଳ ସେହି ଅଧିକାରୀଙ୍କ

ଦ୍ୱାରା ପାରିତ କରାଯାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା, ଯିଏ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣିଥିଲେ । ତେବେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ନଥିରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏସ.ପି. ଗୁପ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିବା ଟିପ୍ପଣୀ ଆଧାରରେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଅଧିକାରୀ ଡକ୍ଟର ଆର.କେ. ଖତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆଦେଶ ପାରିତ ହୋଇଛି । ଉପସ୍ଥାପନାର ସମର୍ଥନରେ, ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ *ଗୁଲ୍ଲାପଲ୍ଲୀ ନାଗେଶ୍ୱର ରାଓ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ ସଡ଼କ ପରିବହନ ନିଗମ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ*[16] ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଛନ୍ତି ।

39. ଏହା ପରେ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ତର୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯଦିଓ ଏହା ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଏ ଯେ ଏମ୍.ଏମ୍.ଡି.ଆର୍. ଅଧିନିୟମର ଧାରା 5(1)ର ପ୍ରାବଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ଅନୁମୋଦନକୁ ପ୍ରଶାସନିକ ଭାବେ ବିବେଚନା କରାଯିବ, ତଥାପି, 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ର ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶକୁ ବାତିଲ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ, କାରଣ ଏହା ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 77 ଏବଂ ବ୍ୟବସାୟ ପରିଚାଳନା ନିୟମାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁଯାୟୀ ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ନାମରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ନାହିଁ କିମ୍ବା ପ୍ରକାଶ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଏହି ଉପସ୍ଥାପନାର ସମର୍ଥନରେ, ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ *ବଚ୍ଛିତ୍ତର ସିଂ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ*[17] ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ଉପରୋକ୍ତ ରାୟ ଆଧାରରେ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣନ୍ ଭେନୁଗୋପାଳ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ପୃକ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ହୋଇନଥିବା କାରଣରୁ ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ନାମରେ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରିଥିଲେ ଯେ ନଥିରେ ଏପରି କୌଣସି ତଥ୍ୟ ନାହିଁ ଯାହା ଦର୍ଶାଏ ଯେ, ବ୍ୟବସାୟ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ, ଏମ୍.ଏମ୍.ଡି.ଆର୍. ଅଧିନିୟମର ଧାରା 5 (1) ର ପ୍ରାବଧାନ ଅନୁଯାୟୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବାର କ୍ଷମତା ଉପ ସଚିବଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଯଦିଓ ଏହି ଆଦେଶ ପ୍ରଶାସନିକ ପ୍ରକୃତିର, ତଥାପି ଏହା ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନିୟମ ଉଲ୍ଲଂଘନ କରି ପାରିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଗୁରୁତର ନାଗରିକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପରିଣାମ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବାରୁ ଅମାନ୍ୟ ଏବଂ ଅବୈଧ ହେବ । ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ପାଇଁ ସେ *ଅଟୋମୋଟିଭ ଟାୟାର ମାନୁଫାକ୍ଚରର୍ସ ଆସୋସିଏସନ୍ ବନାମ ମନୋନୀତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*[18] ମାମଲାରେ ଏହି

[16] AIR 1959 SC 308

[17] AIR 1963 SC 395

[18] (2011) 2 SCC 258

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ଶ୍ରୀ କ୍ରିଷନ ଆହୁରି ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଆଦେଶ ବ୍ୟର୍ଥ କରାଯାଇଛି, କାରଣ ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ ଭାରତୀୟ ଖଣି ବ୍ୟୁରୋର ରିପୋର୍ଟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଯାହା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଲୌହ ଓର୍ ଉତ୍ପାଦନକୁ ସ୍ୱର୍ଗତ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଉତ୍ପାଦନ ସହିତ ତୁଳନା କରିଛି, ଯାହାକି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ 5 ଫେବୃଆରୀ, 1999 ତାରିଖର ସୁପାରିସର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟ ଅଟେ । 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001 ରେ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ସମୟରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର 5 ଫେବୃଆରୀ, 1999 ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଅବଧିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଣଦେଖା କରିଛନ୍ତି । ସେ ଆହୁରି କହିଥିଲେ ଯେ ଏମ୍.ଏମ୍.ଡି.ଆର୍. ଅଧିନିୟମର ଧାରା 11 (3) ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାନଦଣ୍ଡ ଆଧାରରେ ପକ୍ଷଗୁଡ଼ିକର ତୁଳନାତ୍ମକ ଯୋଗ୍ୟତାକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଉପରୋକ୍ତ ଧାରା ଅଧୀନରେ ଥିବା ମାନଦଣ୍ଡଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି:- (a) ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପରିଚାଳନା କିମ୍ବା ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଜ୍ଞାନ କିମ୍ବା ଅଭିଜ୍ଞତା; (b) ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଳ, (c) ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ କିମ୍ବା ନିଯୁକ୍ତ ହେବାକୁ ଥିବା ବୈଷୟିକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପ୍ରକୃତି ଏବଂ ଗୁଣବତ୍ତା, (d) ଖଣିଗୁଡ଼ିକରେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଯେଉଁ ନିବେଶ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛନ୍ତି । ଯଦିଓ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଏବଂ ବୈଷୟିକ ସାମର୍ଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଲିଖିତ ବିବୃତ୍ତିର ଯାଞ୍ଚ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ପଠାଯାଇଥିଲା, ଭାରତୀୟ ଖଣି ବ୍ୟୁରୋକୁ ଏକ ପୃଥକ ରିପୋର୍ଟ ମଗାଯାଇଥିଲା ଯାହା ମାତ୍ର ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଥିଲା: 1999-2000 ଏବଂ 2000-2001। ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ଖଣି ବ୍ୟୁରୋର ରିପୋର୍ଟ ଆଧାରରେ 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ର ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶ ପାରିତ ହୋଇଛି । ଏହି ଆଦେଶ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି କାରଣ ଏହା ବାହ୍ୟ ବିଚାର ଉପରେ ଆଧାରିତ ଅଟେ । ଏହାର ସମର୍ଥନରେ, ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା *ଆୟକର ଆୟୁକ୍ତ ବମ୍ବେ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ମହିନ୍ଦ୍ରା ଆଣ୍ଡ ମହିନ୍ଦ୍ରା ଲିମିଟେଡ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*[19] ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ଆଦେଶ 2 ଜୁଲାଇ, 2001 ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ବିପରୀତ ଅଟେ, ଯେଉଁଥିରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ 5 ଫେବୃଆରୀ, 1999 ତାରିଖର ସୁପାରିଶକୁ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖିବା, ସେମାନଙ୍କ ଶୁଣାଣି କରିବା ଏବଂ କାରଣ ସହିତ ଏକ ବକ୍ତବ୍ୟ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସହିତ ଏହି ମାମଲା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ପଠାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ନିଜସ୍ୱ ତଦନ୍ତ କରିବା ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିସର ପରିସର ବାହାରେ ନୂତନ ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ

[19] (1983) 4 SCC 392

କରିନଥିଲେ । ଏହି ଉପସ୍ଥାପନାର ସମର୍ଥନରେ, ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ *ସାନ୍ଦୁର ମାଙ୍ଗାନିଜ୍ ଏବଂ ଆଇରନ୍ ଓରସ୍ ଲିମିଟେଡ୍ ବନାମ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ*[20] ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଆହୁରି ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 5 (1) ର ପ୍ରାବଧାନ ଅନୁଯାୟୀ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ବିନା ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏକ ଖଣି ଲିଜ୍ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ କ୍ଷମତା ଏପରି ଏକ ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ଆଧାରରେ ପୂର୍ବ ଅନୁମୋଦନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରହିଛି । ଏହି ଉପସ୍ଥାପନାକୁ ସମର୍ଥନ କରି ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ *ଭଗବାନ କୃଷ୍ଣ ବୟନ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ବନାମ ଶ୍ରମିକ*[21], *ଅଶୋକ କୁମାର ଦାସ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନାମ ବର୍ଦ୍ଧମାନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ*[22], *ତାମିଲନାଡୁ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ହିନ୍ଦ ଷ୍ଟୋନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ*[23] ଏବଂ *କାବିନୀ ମିନେରାଲ୍ସ (ପି) ଲିମିଟେଡ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ*[24] ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ।

40. ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଆହୁରି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001 ତାରିଖର ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶକୁ ବ୍ୟର୍ଥ କରାଯାଇଛି, କାରଣ ଏହା ଜାଲିଆତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ଉଭୟ ପକ୍ଷ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ନିଜ ନିଜ ବୈଷୟିକ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ସାମର୍ଥ୍ୟର ବିବୃତି ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ଡ. ସରୋଜିନୀ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କହିଥିଲେ ଯେ ଜଣେ ଖଣି ଇଞ୍ଜିନିୟର ଶ୍ରୀ ନୀଳମଣି ଓଝା ସେମାନଙ୍କ ବୈଷୟିକ ଦଳରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନରେ ଥିଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ 5 ନଭେମ୍ବର, 2001ରେ ଲେଖିଥିବା ଏକ ଚିଠିରେ ଶ୍ରୀ ଓଝା ଏହି ସତ୍ୟକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ । ସେ ଆହୁରି କହିଥିଲେ ଯେ ସ୍ୱର୍ଗତ ଡ. ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ବୈଷୟିକ ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ବାସ୍ତବରେ ଭୁଲ ଅଟେ । ତେଣୁ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଜାଲିଆତି ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି । ବିଜ୍ଞ ପରାମର୍ଶଦାତା *ଆଞ୍ଚଳିକ ମ୍ୟାନେଜର, ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ*

---

[20] (2010) 13 SCC 1

[21] AIR 1961 SC 860

[22] (2010) 3 SCC 616

[23] (1981) 2 SCC 205

[24] (2006) 1 SCC 54

ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ବନାମ ମଧୁଲିକା ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ଦାହିର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ[25] ଏବଂ *ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ବନାମ ହରପ୍ରିୟା ବିଶୋଇଁ*[26] ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି ।

41. ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ହାଜର ବିଜ୍ଞ ବରିଷ୍ଠ ଅଧିବକ୍ତା ଶ୍ରୀ ଅଶୋକ କେ. ଗୁପ୍ତା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ତରଫରୁ କରାଯାଇଥିବା ଉପସ୍ଥାପନକୁ ବିରୋଧ କରି ବିସ୍ତୃତ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ।

42. ଏହା ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି ଯେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 77 ସହିତ ସୁସଂଗତ ନୁହେଁ ବୋଲି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଉପସ୍ଥାପନା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିତ୍ତିହୀନ ଏବଂ ଗୁଣବତ୍ତା ବିହୀନ । ଏପରିକି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଆଧାର ଦାବି କରାଯାଇ ନଥିଲା । ବାସ୍ତବରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣିରେ ଏପରି କୌଣସି ଉପସ୍ଥାପନା କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. ରେ ଏପରି କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ ଯେ ଏପରି ଏକ ଉପସ୍ଥାପନା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହାକୁ ବିଚାର କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଠାଯାଇଥିବା ଉପସ୍ଥାପନା ଗୁଡିକ ଆଇନର ଏକ ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇଥିବାରୁ ବାସ୍ତବରେ ବର୍ତ୍ତମାନର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଉଠାଇବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ସେ ଦାଖଲ କରନ୍ତି ଯେ ବଚିତ୍ତର ସିଂ (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ରାୟ ଏହାର ନିଜସ୍ୱ ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଧିକନ୍ତୁ, ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାକ୍ଷରିତ ଆଦେଶକୁ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ସୂଚିତ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ତେଣୁ, ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଏଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଆଦେଶ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ, ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିବା ଅନୁମୋଦନ ଆଧାରରେ ଏବଂ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଢଙ୍ଗରେ ଏହି ଆଦେଶ ପାରିତ କରାଯାଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିଶ ତାରିଖ ଅର୍ଥାତ 5 ଫେବୃଆରୀ, 1999 ପରେ ତଥ୍ୟର ବିଚାର ଉପରେ ଏହା ପାରିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଆଦେଶ ବ୍ୟର୍ଥ କରାଯିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ଯେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସୁପାରିଶ ତାରିଖ ପରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବରେ ତଥ୍ୟ/ସୂଚନା ଦାଖଲ କରିଥିବାରୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଏପରି ଏକ ଆପତ୍ତି ଉଠାଇବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀ ଗୁପ୍ତା ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ

[25] (2008) 13 SCC 170

[26] (2009) 12 SCC 378

ଏମ୍.ଏମ୍.ଡି.ଆର୍. ଅଧିନିୟମର ଧାରା 5 (2) କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ସୁପାରିଶ ପରେ ତଥ୍ୟକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବାକୁ ବାରଣ କରେ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ, ଏହା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା କାରଣ ସୁପାରିଶ ଦାଖଲ ହେବାର ଅଢ଼େଇ ବର୍ଷ ପରେ ଶୁଣାଣି ଚାଲିଥିଲା । ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଆହୁରି ଉପସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ଯେ ଉତ୍ତରଦାତା ସଂଖ୍ୟା 10 ର ଆଇନଗତ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପ୍ରବଞ୍ଚନା କରାଯାଇ ନାହିଁ, ଯେପରି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଛି । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ ପ୍ରବଞ୍ଚନାର ଏପରି କୌଣସି ଆଧାର ଦାବି କରାଯାଇ ନଥିଲା କିମ୍ବା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନୀଳମଣି ଓଝାଙ୍କ 5 ନଭେମ୍ବର, 2001 ତାରିଖର ଚିଠି ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କେବଳ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ମାମଲାର ପକ୍ଷପାତିତା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି । ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନିୟମ ଭଙ୍ଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ମୁଖ୍ୟ ଆଧାର ଏବଂ ଯାହା ଏହି ଆଧାରରେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି ଯେ ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଶୁଣାଣି ମଞ୍ଜୁର କରାଯାଇ ନାହିଁ, ଏହା ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି ଯେ ଦାଖଲ ରେକର୍ଡରେ ଥିବା ସାମଗ୍ରୀର ବିପରୀତ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏସ.ପି. ଗୁପ୍ତା ଏହି ମାମଲାର ଶୁଣାଣି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହା ତାଙ୍କର 47ଟି ଅନୁଚ୍ଛେଦ ବିଶିଷ୍ଟ ଟିପ୍ପଣୀ ଥିଲା, ଯାହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟର ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ସଚିବ ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରୀ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ । ଏହି ଶୁଣାଣି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯିବାର ଥିଲା, କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନୁହେଁ । ତେଣୁ, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନଗତ ଶୁଣାଣିର ମାମଲା ଥିଲା ଏବଂ ଶ୍ରୀ ଗୁପ୍ତା ଏହି ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ନଥିଲା । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ, ସେ *ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାର ବୋର୍ଡ ବନାମ ଆର୍ଲିଜ୍*[27] ମାମଲାରେ ହାଉସ୍ ଅଫ୍ ଲର୍ଡସ୍ ଙ୍କ ଏକ ରାୟ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ, *ଅଟୋମୋଟିଭ୍ ଟାୟାର ମାନୁଫାକ୍ଚରର୍ସ ଆସୋସିଏସନ୍* (ଉପରୋକ୍ତ) ଏବଂ *ଓସେନ୍ ଏବଂ ଗେଲାଟିନ୍ ମାନୁଫାକ୍ଚରର୍ସ ଆସୋସିଏସନ୍ ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ବନାମ ମୋଦି ଆଲ୍କାଲିଜ୍ ଆଣ୍ଡ କେମିକାଲ୍ସ ଲିମିଟେଡ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ*[28] ଏବଂ *ପ୍ରଦ୍ୟୁତ କୁମାର ବୋଷ ବନାମ କଲିକତା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ମାନ୍ୟବର ମୁଖ୍ୟ ବିଚାରପତି* [29] ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ଏହି ନୀତିକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇଛନ୍ତି ।

---

[27] (1915) AC 120

[28] 1989 (4) SCC 264

[29] 1955 (2) SCR 1331

43. ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଉପସ୍ଥାପନକୁ ଆମେ ବିଚାର କରିଛୁ ।

44. ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ସୁସ୍ଥିରୀକୃତ ହୋଇଛି ଯେ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପାରିତ ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ/ଅର୍ଦ୍ଧ ନ୍ୟାୟିକ ଆଦେଶର ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କେବଳ ଆଇନର ତ୍ରୁଟି କିମ୍ବା ମୌଳିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ସଂଶୋଧନ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀମିତ, ଯାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ । ଯେତେବେଳେ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ, ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାକୁ ପୁନର୍ବାର ତର୍ଜମା କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହାର ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କ୍ଷମତାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଏକ ପୁନର୍ବିଚାର କରୁଥିବା ନ୍ୟାୟାଳୟର କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗ କରେ ନାହିଁ । ଏହା କେବଳ ସେହି ମାମଲାରେ ଯେଉଁଠାରେ ପ୍ରଶାସନିକ/ଅର୍ଦ୍ଧ ନ୍ୟାୟିକ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଥିବା ଫଳାଫଳ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ଆଧାରିତ ନଥାଏ କିମ୍ବା ଏତେ ଅଯୌକ୍ତିକ ହୋଇଥାଏ ଯେ କୌଣସି ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପଲବ୍ଧ ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ଏପରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚି ନଥାନ୍ତେ, ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଦାଲତ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ଯଥାର୍ଥ ହେବ । ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷାର ପରିସର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପ୍ରକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ଏବଂ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ନୁହେଁ, ଯଦିଓ ତାହା ଭୁଲ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ । *ଟାଟା ସେଲ୍ୟୁଲାର ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ* [30] ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷାକୁ କେଉଁ ମାନଦଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇପାରିବ ତାହାର ବିସ୍ତୃତ ବିଚାର କରି ନିମ୍ନଲିଖିତ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ବାହାର କରିଛନ୍ତି:

> *"70. ଏହା ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀତା କିମ୍ବା ଅଯଥା ଅନୁଗ୍ରହକୁ ରୋକିବାକୁ ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷାର ନୀତି ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ ଉପରେ ଲାଗୁ ହେବ । ତଥାପି, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କୁହାଯିବ ଯେ ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷାର ସେହି କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସୀମାବଦ୍ଧତା ରହିଛି । ସରକାର ହେଉଛନ୍ତି ରାଜ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ । ଏହା ରାଜ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱାର୍ଥର ସୁରକ୍ଷା କରିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଉଛି । ସର୍ବନିମ୍ନ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଟେଣ୍ଡରକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାର ଅଧିକାର ସର୍ବଦା ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ଉପଲବ୍ଧ । କିନ୍ତୁ, ଟେଣ୍ଡର ଗ୍ରହଣ କରିବା କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ସମୟରେ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14ରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନୀତିକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯଦି ସରକାର ସର୍ବୋତ୍ତମ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା*

[30] (1994) 6 SCC 651

ସର୍ବୋତ୍ତମ ଉଦ୍ଧୃତି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କ ପାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି, ତେବେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 14 ର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ହେବାର କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିପାରିବ ନାହିଁ । ଚୟନ କରିବାର ଅଧିକାରକୁ ଏକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ, ଯଦି ଉକ୍ତ କ୍ଷମତା କୌଣସି ଆନୁସଙ୍ଗିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ, ତେବେ ସେହି କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ ରଦ୍ଦ କରାଯିବ ।

....

....

77. ନ୍ୟାୟାଳୟର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଉଛି ନିଜକୁ ବୈଧତାର ପ୍ରଶ୍ନ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରଖିବା । ଏହାଙ୍କର ଚିନ୍ତା ହେବା ଉଚିତ:

1. *ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଉଥିବା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଏହାର କ୍ଷମତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିଛନ୍ତି କି?*

2. *ଆଇନର ଏକ ତ୍ରୁଟି କରିଛନ୍ତି କି,*

3. *ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନିୟମ ଭଙ୍ଗ କରିଛନ୍ତି କି,*

4. *ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ କି ଯାହା କୌଣସି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ କରିପାରି ନଥାନ୍ତେ କିମ୍ବା,*

5. *ନିଜର କ୍ଷମତାର ଅପବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ କି ।*

ତେଣୁ, ସେହି ନୀତିର ପରିପୂରଣରେ ନିଆଯାଇଥିବା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୀତି କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ କି ନାହିଁ ତାହା ସ୍ଥିର କରିବା ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦାୟିତ୍ୱ ନୁହେଁ । ଏହା କେବଳ ସେହି ନିଷ୍ପତ୍ତିଗୁଡିକ କିପରି ନିଆଯାଇଛି ତାହା ସହିତ ଜଡିତ । ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ପରିମାଣ ମାମଲା ଅନୁଯାୟୀ ଭିନ୍ନ ହେବ । ସଂକ୍ଷେପରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଯେଉଁ ଆଧାରରେ ଏକ ପ୍ରଶାସନିକ କାର୍ଯ୍ୟ ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ, ତାହାକୁ ନିମ୍ନମତେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇପାରେ:

(i) ଅବୈଧତା: ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣକାରୀ ଆଇନକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ବୁଝିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯାହା ତାଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାର କ୍ଷମତାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରେ ଏବଂ ଏହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(ii) ଅଯୌକ୍ତିକତା, ଯଥା, ୱେଡନ୍ସବରୀ ଅଯୌକ୍ତିକତା ।

(iii) ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଅନିୟମିତତା ।

ଉପରୋକ୍ତଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ବ୍ୟାପକ ଆଧାର ଅଟେ, କିନ୍ତୁ ଏହା ସମୟକ୍ରମେ ଅଧିକ ଆଧାର ଯୋଡ଼ିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରେ ନାହିଁ ....

...."

45. ଉପରୋକ୍ତ ରାୟକୁ ବାରମ୍ବାର ଅନୁସରଣ କରାଯାଇଛି । ଉକ୍ତ ରାୟରେ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ଉପସଂହାର ପହଞ୍ଚନ୍ତି ଯେ ପ୍ରଶାସନିକ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ, ତେବେ ଏଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେବେ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ ରାୟ ବଦଳରେ ଏକ ଅପିଲ ପ୍ରାଧିକାରୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଉପରୋକ୍ତ ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ଲାଗୁ କରି, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମଗ୍ର ନଥିକୁ ଯାଞ୍ଚ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଧାରଣା କରାଯାଇଥିବା ପରି ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେବା ପ୍ରକ୍ରିୟା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ତ୍ରୁଟିପୂର୍ଣ୍ଣ ନୁହେଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ ଏହି ନଥିଟି ବିଦ୍ୱାନ ଆସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସଲିସିଟର ଜେନେରାଲ ଶ୍ରୀ ଜେ. କେ. ମିଶ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ସମଗ୍ର କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଧିକାରୀ କିମ୍ବା ପଦବୀ କିମ୍ବା କୌଣସି ଉପାଧି ବିଷୟରେ କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା 11 ଜୁଲାଇ, 2001ରେ ପାରିତ ଆଦେଶରେ କେବଳ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ସେମାନେ 18 ଜୁଲାଇ, 2001ରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହେବେ । 14 ଅଗଷ୍ଟ, 2001 ତାରିଖର ଆଦେଶ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ସୂଚିତ କରେ ଯେ ଓ.ଜେ.ସି. ସଂଖ୍ୟା 11,537/1999ରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଏହି ମାମଲାର ଶୁଣାଣି କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟରେ, 28 ଅଗଷ୍ଟ, 2001ରେ ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ନୋଟିସ୍ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା । ନଥି ଆହୁରି ସୂଚିତ କରେ ଯେ ଯୁଗ୍ମ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଏସ. ପି. ଗୁପ୍ତା ଦୁଇ ଦିନ ପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଗଷ୍ଟ 28, 2001 ଏବଂ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 13, 2001 ରେ ଏହି ମାମଲାର ଶୁଣାଣି କରିଥିଲେ । ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଦାବି ସମର୍ଥନରେ କୌଣସି ଦସ୍ତାବିଜ ଏବଂ ଲିଖିତ ଉପସ୍ଥାପନା ଦାଖଲ କରିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଥିଲା ଯେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ବିବରଣୀ ସବୁ ପକ୍ଷଙ୍କ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇଥିଲା । 2001 ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର 13 ତାରିଖରେ ଯୁଗ୍ମ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଏସ. ପି. ଗୁପ୍ତା ନିମ୍ନମତେ ଏକ ଟିପ୍ପଣୀ ଦେଇଥିଲେ:

"ତେଣୁ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ଉପଲବ୍ଧ ସମସ୍ତ ଦସ୍ତାବିଜ ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧ ରହିଛି ।"

46. ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ତଥ୍ୟ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଧ୍ୟାନ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ସମସ୍ତ ତଥ୍ୟ ସହିତ ସୁପାରିଶ ଏବଂ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇଥିବା ତଥ୍ୟରୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଭାରତୀୟ ଖଣି ବ୍ୟୁରୋକୁ ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କ ସମର୍ଥନରେ କିଛି ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରିବାକୁ କହିଥିଲେ । ପ୍ରତିବଦଳରେ, ଏହି ରିପୋର୍ଟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ ଯେ ସମସ୍ତ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଆନୁଷ୍ଠାନିକତା ପାଳନ କରିବା ପରେ, ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକର ଶେଷରେ ବିଚାର କରାଯାଇଥିଲା । ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଯୁକ୍ତିର ପରିସମାପ୍ତି ପରେ, ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣିଥିବା ଯୁଗ୍ମ ସଚିବ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏସ.ପି. ଗୁପ୍ତା ମୂଳ ନଥିର 47ଟି ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଥିବା 19 ପୃଷ୍ଠାର (ପୃଷ୍ଠା 30ରୁ 49) ଟିପ୍ପଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ଯୁଗ୍ମ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଏସ. ପି. ଗୁପ୍ତା ଏହି ଟିପ୍ପଣୀରେ 17 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ ବାସ୍ତବରେ ଏହା ହେଉଛି ସେହି ରିପୋର୍ଟ ଯାହା 18 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ରେ ସଚିବ ଏବଂ 25 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବେ ଅନୁମୋଦିତ ହୋଇଥିଲା । ଅନୁମୋଦନକୁ ମଞ୍ଜୁର କରିବା ସମୟରେ, ସଚିବ ନିମ୍ନମତେ ଲେଖିଛନ୍ତି:-

"ଯୁଗ୍ମ ସଚିବଙ୍କ ଉପରୋକ୍ତ ଟିପ୍ପଣୀକୁ ମୁଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ସମର୍ଥନ କରୁଛି । ଏହା ଏକ ବହୁତ ପୁରୁଣା ମାମଲା ଯେଉଁଥିରେ ପକ୍ଷମାନେ ବାରମ୍ବାର ନ୍ୟାୟାଳୟର ସହାୟତା ନେଇଛନ୍ତି । ଏହିପରି (sic) ନିକଟରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଉପରେ ମକଦ୍ଦମା ହୋଇପାରେ । *ତେଣୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଆଦେଶ ଏକ ବୋଧଗମ୍ୟ ଆଦେଶ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯାହା ତଥ୍ୟ ଏବଂ ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ ।"*

47. ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ଯେ 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001 ର ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶ ବାସ୍ତବରେ ଯୁଗ୍ମ ସଚିବ ଶ୍ରୀ ଏସ. ପି. ଗୁପ୍ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ରିପୋର୍ଟ/ଟିପ୍ପଣୀର ଏକ ଅବିକଳ ନକଲ । ସମଗ୍ର ମାମଲାର ଯାଞ୍ଚ ପରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ କେବଳ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନକୁ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ଶ୍ରୀ ଆର. ପି. ଖତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆଦେଶରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରାଯାଇଛି ।

48. ଆମର ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ମତ ହେଉଛି ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ସିଦ୍ଧାନ୍ତକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ନ୍ୟାୟିକ ସମୀକ୍ଷା କ୍ଷମତାର ପ୍ରୟୋଗ ପାଇଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନୀତି ଏବଂ ପରିମାପକଗୁଡିକର ବିପରୀତ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, ଆମେ ଶ୍ରୀ କ୍ରିଷ୍ଣନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଉପସ୍ଥାପନ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିପାରିବା ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯୋଗ୍ୟତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଜ୍ଞାଦେଶ ଆବେଦନରେ ଉଠାଯାଇଥିବା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଅଭିଯୋଗ ଉପରେ ଉପଯୁକ୍ତ ବିଚାର କରିନଥିଲେ, କାରଣ ଏହା ଅନୁମାନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 54 ଏବଂ 55 ସହିତ ଏମ୍.ଏମ୍.ଡି.ଆର୍. ଅଧିନିୟମର ଧାରା 30 ଅନୁଯାୟୀ ଉପଲବ୍ଧ ସଂଶୋଧନର ବିକଳ୍ପ ପ୍ରତିକାରକୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ଆମର ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ମତ ହେଉଛି ଯେ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ଉପରୋକ୍ତ ଉପସ୍ଥାପନା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ୍ ଅଟେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କେବଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଯେ ଏହି ମାମଲାଟି ଏକ ସୀମିତ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ସମଗ୍ର ବିବାଦକୁ ପୁନର୍ବାର ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଏହା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ନଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରାଯାଇଛି ଯେ ଏପରି କ୍ଷମତା କେବଳ ନିୟମାବଳୀର ନିୟମ 54 ଏବଂ 55 ସହିତ ଧାରା 30 ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ପୁନରୀକ୍ଷଣ କ୍ଷମତା ପ୍ରୟୋଗରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଣି କରିନଥିବା ଜଣେ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ପାରିତ ହୋଇଥିବାରୁ 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001 ତାରିଖର ଆଦେଶ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି ବୋଲି ଶ୍ରୀ କ୍ରିଷ୍ଣନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଉପସ୍ଥାପନାରେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଅଧିକ ଯଥାର୍ଥତା ପାଉନାହୁଁ । ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟତଃ ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନଗତ ଶୁଣାଣିର ମାମଲା । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶୁଣାଣି ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଜାରି କରିଛନ୍ତି । କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଧିକାରୀ କିମ୍ବା କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଶୁଣାଣି କରିବାକୁ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନଥିଲା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଆଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନଥିରେ ପାରିତ ହୁଏ ଏବଂ ପ୍ରାୟତଃ ଶୁଣାଣି କରିଥିବା ଅଧିକାରୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବେଳେବେଳେ ଯୋଗାଯୋଗ କରାଯାଇପାରେ । *ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାର ବୋର୍ଡ ବନାମ ଆର୍ଲିଜ୍* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲା ପରଠାରୁ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ସଂସ୍ଥାଗତ ଶୁଣାଣିର ବୈଧତା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । *ପ୍ରଦ୍ୟୋତ କୁମାର ବୋଷ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଏହି ଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦନ ସହିତ ଉପରୋକ୍ତ ରାୟକୁ ଉଦ୍ଧୃତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ଅଦାଲତ ଉପରୋକ୍ତ ମାମଲାରେ ଲର୍ଡ ଚାନସେଲରଙ୍କ ଭାଷଣରୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅଂଶକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଛନ୍ତି:

"ମହାମାନ୍ୟ, ମୁଁ ଏକ ପ୍ରଶାସନିକ ସଂସ୍ଥାର ସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରେ ସହମତ, ଯେଉଁଥିରେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବିବାଦୀୟ ପ୍ରଶ୍ନର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଛି । ଯେପରି ମୁଁ କହିଛି, ଏହାର ଅନୁସନ୍ଧାନର ଫଳାଫଳ, ବିଧାନରେ ଏହାର ବିପରୀତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶର ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ, ଏହାର ସାଧାରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ପହଞ୍ଚିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନିଆଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାରୀ ବୋର୍ଡ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟା କ'ଣ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ବୋର୍ଡର ମୁଖ୍ୟ ଥିବା ମନ୍ତ୍ରୀ ଅନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରି ସିଧାସଳଖ ସଂସଦ ପ୍ରତି ଉତ୍ତରଦାୟୀ ଅଟନ୍ତି । ସେ କେବଳ ନିଜେ ଯାହା କରନ୍ତି ତାହା ପାଇଁ ନୁହେଁ, ବରଂ ତାଙ୍କ ବିଭାଗରେ ଯାହା କରାଯାଏ ତାହା ପାଇଁ ସେ ଦାୟୀ ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିବା କାର୍ଯ୍ୟର ପରିମାଣ ବହୁତ ଅଧିକ ଏବଂ ସେ ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ଅଂଶ ନିଜେ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ସେ ତାଙ୍କ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ପରୋକ୍ଷରେ ତାଙ୍କ ତଥ୍ୟ ହାସଲ କରିବେ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଏ, ଏବଂ ଯଦି ସେ ଦେଖନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ତଥ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି, ତେବେ ସେ ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଏବଂ ସେ ଏବଂ ବୋର୍ଡର ଅନ୍ୟ ସଦସ୍ୟମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ସବୁକିଛି କରିବା ଉଚିତ ବୋଲି ବାଧ୍ୟ କରିବା ତାଙ୍କ ଦକ୍ଷତାକୁ କ୍ଷତି କରିବା ପରି ହେବ । ନ୍ୟାୟାଳୟର ଜଣେ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଭଳି ସେ କେବଳ ସ୍ୱାଧୀନ ନୁହନ୍ତି, ବରଂ ନିଜ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହାୟତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତି ।"

ଆଇନର ଉପରୋକ୍ତ ସ୍ଥିରୀକୃତ ସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣନ୍ ଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନା ଯେ 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001 ର ଆଦେଶ କୌଣସି ଆଇନଗତ କିମ୍ବା ପ୍ରକ୍ରିୟାଗତ ଅଦୃଢତାରେ ପୀଡିତ, ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା କଷ୍ଟକର । ଆମ ମତରେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି, ତାହା ଆଇନର ସ୍ଥିରୀକୃତ ନୀତି ଅନୁସାରେ ହୋଇଛି । ଯଦିଓ ଉଭୟ ପକ୍ଷର ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ମାମଲାର ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟ ପାଳନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନୀତିଗୁଡିକ ଆମର ଆଇନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଭଲ ଭାବରେ ଜଡିତ ହୋଇଥିବାରୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ବିଚାର କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ନିଃସନ୍ଦେହରେ, ଯେକୌଣସି ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ଯଦିଓ ଏହା ପ୍ରଶାସନିକ ପ୍ରକୃତିର, ଯାହା ପ୍ରତିକୂଳ ନାଗରିକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପରିଣାମ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ସମ୍ପୃକ୍ତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ପରେ ପାରିତ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଆମ ମତରେ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର 27 ସେପ୍ଟେମ୍ବର, 2001ର ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବାରେ ଉପରୋକ୍ତ ନୀତିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଳନ କରିଛନ୍ତି ।

49. ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଆମେ ଏସଏଲପି (ସି) ନମ୍ବର 23141/2007ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1013/2013 କିମ୍ବା ଏସଏଲପି (ସି) ନମ୍ବର 5130/2009ରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1014/2013ରେ କୌଣସି ଗୁଣବତ୍ତା ପାଇନାହୁଁ । ତେଣୁ, ଖର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଆଦେଶ ନଥାଇ ଉଭୟ ଆବେଦନ ଖାରଜ ହୋଇଛି ।

ଆର୍. ପି. ଆବେଦନଗୁଡିକ ଖାରଜ ହେଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:
ସୁବୋଧ ରାଉତ,
ଉପବିଭାଗ ଅଧିକାରୀ (ଅନୁବାଦ),
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।